

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 18.01.2000
KOM(2000) 4 endelig

BERETNING FRA KOMMISSIONEN

**UNDERSØGELSE AF ERASMUS-STUDERENDES
SOCIALE OG ØKONOMISKE FORHOLD**

INDHOLDSFORTEGNELSE

Sammenfatning af resultater og anbefalinger	3
I - Indledning	10
II – Svarprocenter i forbindelse med spørgeskemaet	11
III – Fortolkning af de statistiske tabeller	12
- 1. Almene og faglige spørgsmål	12
- 2. ERASMUS-studerendes og deres forældres sociale status	17
- 3. Økonomiske og finansielle spørgsmål	20
Bilag	24
- Bilag 1 – Statistiske tabeller (tabel 1 til 28)	
- Bilag 2 – Den metode, der er anvendt til gennemførelse af denne undersøgelse	
- Bilag 3 – Udvælgelseskriterier for landestikprøver	
- Bilag 4 – Styregruppens sammensætning	
- Bilag 5 – Spørgeskema	

SAMMENFATNING AF RESULTATER OG ANBEFALINGER

Undersøgelsen af ERASMUS-studerende

1. Den socioøkonomiske undersøgelse blev gennemført i slutningen af 1998. Mere end 20.000 studerende eller omkring en fjerdedel af de studerende, der deltog i ERASMUS-studentermobilitetsprogrammet i det akademiske år 1997/98, blev opfordret til at deltage i undersøgelsen, der omfattede 300 videregående uddannelsesinstitutioner i 15 lande¹. Der kom svar ind fra omkring 9.500 studerende, og det giver en samlet svarprocent på 46% - hvilket er tilstrækkeligt til at sikre, at undersøgelsen giver pålidelige oplysninger om SOCRATES-programmets ERASMUS-del.
2. ERASMUS-mobilitetsprogrammet, der er vokset fra omkring 3.000 studerende, da det blev lanceret i 1987/88, til over 100.000 i dag, er værdsat i hele den videregående uddannelsessektoren i Europa, og det er nu også ved at blive udvidet til at omfatte mange af landene i Central- og Østeuropa. De oplevelser, der er at hente for mobile studerende, er mangfoldige og varierede og ikke kun af uddannelsesmæssig karakter.
3. Mange af undersøgelsens resultater understøtter alment udbredte opfattelser om de stærke sider ved et studieophold i udlandet inden for rammerne af ERASMUS-programmet og om studentermobilitetsprogrammets indvirkning i Europa. Dette bekræfter, at fællesskabsprogrammerne inden for almen uddannelse, erhvervsuddannelse og ungdomsanliggender spiller en væsentlig rolle.
4. De væsentligste resultater af undersøgelsen, der er gengivet nedenfor, behandles nærmere i afsnit III i denne rapport. De statistiske tabeller, der omfatter data for alle de deltagende lande, er at finde i bilag I.

A. Spørgsmål af almen karakter

5. Arbejdet med studenterundersøgelsen har vist, at **der er mangel på ensartede og sammenlignelige europæiske statistiske data om de studerendes sociale og økonomiske situation**. Der er også stærke indikatorer på at indsamlingen af sådanne data på nationalt plan er ufuldstændig i en række lande. Hvis man skal kunne overvåge de studerende fra et socialt og økonomisk synspunkt og indføre passende politikker på dette område, er det nødvendigt at forbedre den statistik, der er til rådighed. Kommissionen håber, at det seneste initiativ fra det tyske undervisnings- og forskningsministerium vil blive gennemført. Det går ud på at koordinere en storstilet undersøgelse af de studerendes sociale og økonomiske forhold i medlemsstaterne. Dette initiativ er blevet positivt modtaget af mange direktører for de videregående uddannelser i EU-landene. Kommissionen vil

---

¹ Af praktiske årsager deltog de tre mindste lande, der deltager i ERASMUS-studentermobilitetsprogrammet – Island, Liechtenstein og Luxembourg – ikke i undersøgelsen.

bidrage til denne undersøgelse, således som den bidrog til dens forgænger fra 1997, den såkaldte *Euro Student Report*².

6. For SOCRATES-programmet i al almindelighed er det yderst opmuntrende, at **ERASMUS-studerende tilkendegiver en så høj grad af tilfredshed med udbyttet af deres studieophold i udlandet både fra et fagligt og/et socialt/kulturelt synspunkt.** Ikke overraskende anså næsten samtlige (98%) af de studerende, der deltog i den socioøkonomiske undersøgelse, deres erfaringer med ERASMUS for at have været 'positive' eller 'meget positive' fra et socialt og kulturelt synspunkt (tabel 4) – og næsten ligeså mange (91%) – fandt, at de havde været 'positive' fra et fagligt synspunkt (tabel 5).

Men de problemer af faglig karakter, som 9% af de studerende oplyste, at de havde haft, fortjener nærmere opmærksomhed fra de nationale myndigheders side, og navnlig i de lande, som har fået en mere negativ bedømmelse end gennemsnittet, da der kan være en lang række årsager til de problemer, de studerende nogen gange støder på: forskelle mellem uddannelsessystemerne i medlemsstaterne med hensyn til organisering og finansiering (der igen kan øve indflydelse på de materielle betingelser, graden af lærerkontakt, adgangen til computere, biblioteker og andre ressourcer) kan udgøre en faktor, men det kan problemer af sproglig og/eller kulturel art også, og de spiller uden tvivl en rolle, navnlig i forbindelse med udvekslinger mellem Nord- og Sydeuropa. Et andet velkendt problem er problemet med at få anerkendt studierne i udlandet ved hjemuniversitetet. Indførelsen af Det Europæiske Meritoverførselssystem (ECTS) over en stadig bredere skala har allerede bidraget til at løse dette problem, men det er stadig nødvendig med en indsats for at sikre dets gennemførelse over en bredere front.

7. Selv om der var næsten 181.000 studiepladser til rådighed inden for rammerne af ERASMUS-institutionskontrakterne i de 18 lande, der deltog i ERASMUS-studentermobiliteten i 1997/98, blev kun 86.000 af disse besat det år (hvilket svarer til en **samlet optagelsesprocent (dvs. den egentlige anvendelse af pladserne) på kun omkring 50%** (tabel 1-3).

Misforholdet mellem udbuddet og efterspørgslen efter studiepladser kan tilskrives en række faktorer, som varierer i størrelse fra land til land. Det kan skyldes en mulig overvurdering af studenterantallet fra universiteternes side på ansøgningstidspunktet, men også andre faktorer kan spille en rolle, hvoraf to bør nævnes her:

- (i) **Lande, hvis sprog hører til de mindre udbredte eller til de sprog, der sjældent undervises i, er sædvanligvis mere berørt af lave optagelsesprocenter for indkommende studerende.** Der er flere foranstaltninger, der kan træffes for at forbedre denne situation, og de varierer i forhold til de lokale omstændigheder: sprogkurser, promotion/information, komplementær finansiering m.v.

---

² *Euro Student Report. Social and Economic Conditions of Student Life, Synopsis of indicators for Austria, France, Germany and Italy, Deutsches Studentenwerk, Bonn, 1997.*

(ii) **Politikken med tildeling af høje stipendier** (hvorved relativt høje ERASMUS-stipendier tildeles til et mindre antal studerende frem for mindre stipendier til mange studerende), **som er gængs navnlig i de lande, der har de laveste leveomkostninger og begrænsede direkte nationale støttesystemer, kan desuden være en af årsagerne til, at den fulde kapacitet af udgående studiepladser ikke er blevet opbrugt.** Muligheden for at sende ERASMUS-studerende af sted uden et ERASMUS-mobilitetsstipendium (men med alle de øvrige fordele, der er forbundet med at være ERASMUS-studerende) kan være én måde, hvorpå man kan bevare en politik med høje stipendier til udvalgte studerende, samtidig med at man tilskynder til en forøgelse af studentermobiliteten i al almindelighed. Men dette bør vægtes mod den enkelte studerendes økonomiske forhold.

B. De studerendes sociale og økonomiske baggrund

8. Forholdet mellem de studerendes sociale og økonomiske baggrund og deres adgang til ERASMUS-mobilitetsordningen var en af de væsentligste bekymringer, der gav anledning til iværksættelsen af denne undersøgelse. På grund af ovennævnte mangel på sammenlignelige data har det desværre kun været muligt at foretage en pålidelig sammenligning på europæisk plan af dataene fra ERASMUS-studenterundersøgelsen og studenterne ved de videregående uddannelser eller befolkningen generelt for nogle af de aspekter, der har med denne sag at gøre. Social og økonomisk baggrund har forskellige betydninger, der bør behandles hver for sig. I det følgende vil først forældrenes indkomstniveau og deres uddannelses- og erhvervsmæssige baggrund blive behandlet. Det er almindeligt at anvende en eller flere af disse til at definere en persons socioøkonomiske status. Derefter vil andre sociale aspekter blive nævnt.
9. Tal fra ovennævnte *Euro Student Report* (1997) viser³, at langt flere studerende fra familier med en høj husstandsindkomst end studerende fra familier med lavere husstandsindkomster studerer i udlandet, og man kan forvente at se dette afspejlet i ERASMUS-undersøgelsen. Men undersøgelsen synes ikke at støtte påstanden om, at ERASMUS-studerende generelt er mere privilegerede studerende fra et økonomisk synspunkt end andre studerende ved de videregående uddannelser. Rent faktisk betegner 53% af de studerende, der deltog i undersøgelsen, deres forældres indkomst som gennemsnitlig eller under gennemsnittet (tabel 19). Der foreligger kun ganske få direkte sammenligninger med studerende ved de videregående uddannelser i al almindelighed, men en af indikatorerne i ovennævnte *Euro Student Report* (de studerendes forældres indkomst) lader forstå, at ERASMUS-studerende ikke adskiller sig meget i denne henseende. **Familiens økonomiske baggrund – udtrykt i forældrenes indkomstniveau – synes ikke generelt at være nogen udvælgelsesfaktor for ERASMUS-studerende.** Men der er ting, der peger på, at lav forældreindkomst øver indflydelse på deltagelsen i lande, hvor de studerende typisk er hjemmeboende, og hvor der kun er begrænset adgang til direkte national studiestøtte.
10. Resultaterne af vores undersøgelse viser også, at **familiens økonomiske baggrund ikke har nogen særlig virkning av betydning på de ERASMUS-studerendes personlige indtægt:** i gennemsnit er indtægtsforskellen mellem

---

³ Figur 4: 'Studierelateret ophold i udlandet, efter forældreindkomst'.

studerende fra familier med de højeste indkomstniveauer og studerende fra familier med de laveste indkomstniveauer kun €70 om måneden, og det kan man trygt betegne som en meget lille forskel (tabel 20). Indtægten for hjemmeboende ERASMUS-studerende er ikke højere end indtægten for andre hjemmeboende studerende i de lande, hvor der forefindes sammenlignelige tal. Resultaterne synes endvidere at angive, at **der bliver taget højde for de studerendes økonomiske baggrund enten af de nationale studiestøttesystemer (direkte eller indirekte) eller i forbindelse med tildelingen af ERASMUS-stipendiet eller i begge tilfælde.** Det synes rimeligt at konkludere, at en eventuel tilbøjelighed til, at ERASMUS-studerende kommer fra familier med højere indkomstniveauer i høj grad afspejler situationen blandt de studerende ved de højere uddannelser som sådan i medlemsstaterne. Til trods for de bestræbelser, der er blevet gjort for at sørge for muligheder for alle samfundsgrupper, er der stadig en mindre skævhed til fordel for de bedrestillede økonomiske grupper, når det gælder adgangen til de videregående uddannelser.

11. Noget lignende kan iagttages, når man ser på **forældrenes erhvervmæssige status.** To tredjedele af de ERASMUS-studerendes forældre sidder i ledende, videnskabelige eller tekniske stillinger (tabel 14) sammenlignet med mindre end to femtedele af de erhvervsaktive generelt på 45 og derover (tabel 15). De tal, der er til rådighed for studenterbestanden generelt (om den erhvervmæssige status for familieoverhovedet i hjem, hvor der er studerende), og som stammer fra den europæiske arbejdsmarkedsundersøgelse (1997) synes ikke at vise betydelige forskelle sammenlignet med de ERASMUS-studerende. Selv om tallene fra denne undersøgelse bør behandles med nogen forsigtighed, forekommer det rimeligt at bekræfte, at **forældrenes erhvervmæssige status ikke synes at udgøre nogen betydelig faktor ved udvælgelsen af ERASMUS-studerende.**
12. Men når man ser på **familiens uddannelsesmæssige baggrund,** lader resultaterne forstå, at der er en vis skævhed til fordel for forældre med et højere uddannelsesniveau. For de fleste ERASMUS-studerendes vedkommende (59%) har en eller begge forældre en videregående uddannelse, herunder både kortere (under tre år) og "længerevarende" (tre år eller derover) uddannelser (tabel 17). I modsætning hertil angiver de data⁴, der er til rådighed om studerende ved de videregående uddannelser, at omkring 30% af familieoverhovederne i hjem, hvor der er studerende, har en videregående uddannelse. Selv om dataene bør behandles med nogen forsigtighed, navnlig hvad angår de nordiske og andre lande, hvor de studerende normalt ikke er hjemmeboende, er der noget, der peger på, at **forældrene til ERASMUS-studerende i gennemsnit er noget bedre uddannede end forældrene til andre studerende ved de videregående uddannelser i Europa, og at dette helt bestemt udgør en væsentlig faktor ved udvælgelsen af ERASMUS-studerende.**

I moderne samfund, hvor uddannelsessystemerne er åbne for alle samfundsklasser, er det rent faktisk blevet iagttaget, at familiens uddannelsesbaggrund bliver den mest relevante faktor til forklaring af børns uddannelsesmæssige præstationer og således afløser indflydelsen fra økonomiske faktorer. Denne generelle tendens synes at være endnu mere udtalt, når det gælder ERASMUS-studerende. De mest højtuddannede forældre kan antages at være

---

⁴ Fra Arbejdsstyrkeundersøgelsen for 1997: analyser om hjemmeboende studerende.

mere bevidste om behovet for uddannelse i fremmedsprog og kendskab til andre kulturer for at give deres børn muligheder for at udvikle initiativ og selvstændighed – kort sagt lige netop den form for oplevelser, som et ERASMUS-studieophold kan tilbyde. Det kunne også være, at kendskabet til udvekslingsprogrammet er mere udbredt i disse familier. Følgelig er der større sandsynlighed for, at børn fra disse højere sociale og kulturelle lag (men ikke nødvendigvis med høj økonomisk status) deltager i SOCRATES/ERASMUS-programmet.

13. **Spørgsmålet om, hvordan man mindsker skævheden til fordel for studerende fra de mest gunstigt stillede socioøkonomiske grupper er rent faktisk meget vanskeligt at løse netop, fordi det ikke er baseret på økonomiske men kulturelle årsager.** Programmer som ERASMUS kan have held til at fremme økonomisk lighed, men kulturel ulighed kan kun løses på langt sigt, hvis hele samfundet gør noget ved det. **Der er brug for en åben drøftelse af, hvordan man kan sikre, at ERASMUS-programmet er åbent for unge, der kommer fra mere vidt forskellige kulturelle baggrunde, end det er tilfældet i dag.** Man kunne tilskynde studenterorganisationer, der arbejder på europæiske plan, til at arbejde mere aktivt på at identificere og gennemføre informationskampagner, der er særligt rettet mod disse grupper.
14. Hvad **ligestillingen mellem kønnene** angår, afspejler den udvikling, der er iagttaget inden for de videregående uddannelser i Europa i de senere år, sig i ERASMUS-tallene, hvilket sammen med studenterbestanden i al almindelighed nu viser, at der er et flertal af kvinder (59% af de ERASMUS-studerende er kvinder) (tabel 9). **Deltagelsen i ERASMUS-programmet er således ikke generelt kønsbestemt.** Hvad kønsspørgsmålet angår, er der rent faktisk større mulighed for at finde problemområder inden for studentermobiliteten inden for visse fagområder, som er domineret af mænd, og som er underrepræsenteret hvad mobilitet angår, hvilket afspejler den nationale situation i al almindelighed.
15. Hvad angår **andre spørgsmål i relation til ligebehandling**, så undersøgte man ikke forholdene for fysisk handicappede studerende, visse samfundsgrupper såsom indvandrerbefolkningen og andre mindretal i forbindelse med ERASMUS-undersøgelsen. Der er blevet taget visse skridt inden for rammerne af ERASMUS-programmet til at finansiere svært handicappede studerende, men dette er et område, der i det store og hele forbliver udforsket, og hvor der måske er et potentiale for yderligere foranstaltninger.
16. Endelig er det yderst interessant at bemærke, at **omkring 80% af de studerende, der deltog i undersøgelsen, er de første i deres familie, der har studeret i udlandet** (tabel 13). Det bekræfter, at de europæiske programmer rent faktisk bibringer uddannelsessystemerne, de enkelte studerendes liv såvel som deres familier en merværdi. Andre interessante ting, man kan notere sig vedrørende de studerendes familiesituation, er, at ERASMUS-studerende i Sydeuropa er hjemmeboende, medens de i Nordeuropa almindeligvis bor i lejet værelse eller på kollegium eller deler bolig med andre studerende (tabel 12).

C. Økonomiske og finansielle spørgsmål

17. Analysen giver en klar angivelse af, hvilke ekstraudgifter der er i forbindelse med et studieophold i udlandet. **57% af de studerende berettede om økonomiske problemer i udlandet** (tabel 24). Studerende, der normalt er hjemmeboende i hjemlandet – hvilket er tilfældet for omkring to tredjedele af de ERASMUS-studerende – og studerende, der kommer fra lande med lav direkte offentlig studiestøtte, og som derfor i store træk er afhængige af forældrebidrag, er særligt berørt af økonomiske problemer.
18. **Forskellene i de studerendes leveform og de nationale studiestøttesystemer synes at være de hovedfaktorer, der forklarer de økonomiske problemer, som ERASMUS-studerende oplever.** Studerende, der normalt er hjemmeboende i deres hjemland, bruger i gennemsnit €310 mere om måneden under deres studieophold i udlandet – hvilket er mere end dobbelt så meget som i hjemlandet. Det er ikke overraskende, at boligudgifterne udgør to tredjedele af dette ekstrabeløb. For studerende, der normalt er udeboende, udgør ekstraudgifterne i forbindelse med et studieophold i udlandet i gennemsnit 25% eller €130 mere end deres normale månedlige udgifter. For disse studerende udgør de yderligere boligudgifter stadig en betydelig andel (omkring en tredjedel) af de ekstraudgifter, de har i forbindelse med deres studieophold i udlandet (tabel 27).
19. **Generelt set bekræfter undersøgelsen, at ERASMUS-stipendiet er et nødvendigt økonomisk supplement for mobiliteten, og at det til en vis grad dækker ekstraudgifterne i forbindelse med studierne i udlandet. I nogle lande kan det iagttages, at ERASMUS-stipendiet bliver anvendt til at kompensere for en manglende offentlig finansiering af studier i udlandet.** Det er også værd at bemærke, at det er **gruppen af studerende, der modtager de største ERASMUS-stipendier, der beretter om de største økonomiske problemer.** Dette kan tilskrives følgende fænomen: ERASMUS-studerende adskiller ikke nødvendigvis ERASMUS-stipendiet fra andre former for offentlig finansiering, som de modtager, når de deltager i en ERASMUS-udveksling, og deres økonomiske problemer opfattes derfor som en følge af lave ERASMUS-stipendier. De studerendes forventninger er ofte ikke realistiske, så der er behov for mere information både om formålet med stipendiet (et bidrag til de ekstraudgifter, der er i forbindelse med studier i udlandet) og om de reelle udgifter, de bør forvente i værtslandet.
20. **Resultaterne angiver, at selv om de studerende ville bifalde en øget fællesskabsfinansiering af ERASMUS-stipendierne, så ville det ikke løse alle problemerne, eftersom de er strukturbestemte og forbundet med nationale politikker.** Andre måder, hvorpå man kunne øge finansieringen af studentermobiliteten bør udforskes, såsom:
- indførelse af en form for ‘behovsundersøgelse’ baseret på erfaringer høstet i de lande, der allerede har sådanne systemer;

- tilvejebringelse af alternative kilder til direkte eller indirekte støtte, f.eks. reducerede billetpriser til offentlig transport, støtte fra erhvervslivet og de lokale myndigheder m.v.;
- etablering af et studielånssystem på nationalt og/eller europæisk plan med henblik på at dække de ekstraudgifter, der er i forbindelse med mobiliteten.

D. Yderligere skridt

21. De lande, der deltager i SOCRATES/ERASMUS-programmet, opfordres til at drøfte resultaterne af denne undersøgelse med henblik på at opnå en fortsat forbedring af programmet og en så bred adgang til det som overhovedet muligt for alle kategorier af studerende.

Medlemmerne af SOCRATES-underudvalget om videregående uddannelse vil blive opfordret til i samarbejde med de nationale SOCRATES/ERASMUS-kontorer at koordinere nationale opfølgingsforanstaltninger, herunder en mere dybtgående analyse af undersøgelsesdataene for de enkelte lande.

22. Kommissionen vil gennemgå resultaterne af opfølgingsarbejdet og drøfte eventuelle yderligere skridt, som bør tages på fællesskabsplan, med de relevante udvalg, og navnlig om, hvordan man bedst gennemfører de bestemmelser, der er nævnt i beslutningen om anden fase af SOCRATES-programmet vedrørende hensynet til de sociale og økonomiske faktorer i forbindelse med tildelingen af ERASMUS-studererstipendier.

I - INDLEDNING

Baggrund

Som del af forhandlingerne forud for revisionen af budgettet for første fase af SOCRATES-programmet anmodede Europa-Parlamentet Kommissionen om at forelægge en rapport om de sociale og økonomiske forhold, der gør sig gældende for de studerende ved de videregående uddannelser, der deltager i SOCRATES-programmets ERASMUS-del.

Kommissionen etablerede derfor i samarbejde med de nationale ERASMUS-kontorer en mekanisme til indsamling af oplysninger ved hjælp af en undersøgelse af en repræsentativ stikprøve af de ERASMUS-studerende, der deltog i programmet i det akademiske år 1997/98. Hele undersøgelsen blev gennemført mellem maj 1998 og marts 1999.

Denne undersøgelse udgør et godt grundlag for en sammenligning af de nationale tildelingspolitikker. En Styregruppe (se bilag 4) bistod Kommissionen med dette arbejde.

Den valgte metode

Den metode, der blev valgt til at gennemføre denne undersøgelse, bestod af følgende faser:

Udvikling

- Udarbejdelse af et ensartet spørgeskema (på 11 sprog);
- Valg af metode til beregning af stikprøven (se bilag 3).

Dataindsamling og analyse

- Via de nationale ERASMUS-kontorer og et udvalgt antal videregående uddannelsesinstitutioner (se udvælgelseskriterier i bilag 3).
- Databehandling og fortolkning af statistikkerne.

Afrapportering

Nærværende rapport beskæftiger sig med undersøgelsen, fortolkningen af de data, der er kommet ud af undersøgelsen, konklusionerne og anbefalingerne. De statistiske tabeller er medtaget i bilag 1.

Der er planer om en yderligere analyse – navnlig på nationalt plan – baseret på de mere detaljerede resultater af undersøgelsen selv og komparative landeprofiler.

II – SVARPROCENTER I FORBINDELSE MED SPØRGESKEMAET (EFTER HJEMLAND)

På basis af de kriterier, som Kommissionen havde foreslået de nationale ERASMUS-kontorer med henblik på udvælgelsen af videregående uddannelsesinstitutioner til at udgøre den repræsentative stikprøve for landene (se bilag 3), opnåedes følgende endelige resultater:

Svarprocenter (samlede resultater)

Land	Antal af videregående uddannelsesinstitutioner, der deltog i undersøgelsen	Antal af studerende i stikprøven	Antal af svarpersoner ⁵	Svarprocent
Belgien(fr)	15	470	284	60%
Belgien(nl)	6	787	546	69%
Belgien, i alt	21	1300	830	64%
Danmark	38	992	471	47%
Tyskland	26	1704	775	45%
Grækenland	10	979	448	46%
Spanien	17	1699	660	39%
Frankrig	15	1682	939	56%
Irland	18	1006	358	36%
Italien	15	2000	1380	69%
Nederlandene	14	1720	334	19%
Østrig	23	1300	791	61%
Portugal	17	1127	475	42%
Finland	14	1024	529	52%
Sverige	7	1099	741	67%
UK	26	1700	442	26%
Norge	33	1072	290	27%
I alt	301	20362	9463	46%

Den samlede svarprocent på 46% er ret tilfredsstillende sammenlignet med de andre undersøgelser til trods for, at spørgeskemaerne blev udsendt i juleferien. Denne ferie er af forskellig længde i de forskellige lande (i Norge starter den f.eks. allerede i november og varer indtil slutningen af januar. Dette kunne forklare den lave svarprocent i det land). Kun tre lande har en svarprocent på under 30%: NO (27%), UK (26%) og NL (20%). På den anden side nåede IT, BE, SW og AT en meget høj svarprocent.

Undersøgelsens vellykkede resultat skyldes hovedsagelig samarbejdet med de nationale ERASMUS-kontorer og de udvalgte videregående uddannelsesinstitutioner. Desuden gennemførte det europæiske studenterinformationskontor, European Student Information Bureau (ESIB), en informationskampagne blandt studerende i otte af dets medlemslande.

⁵ Kun svar, der er anvendt i analyserne, er medtaget i disse tal. Svar modtaget af Kommissionen, efter at inddateringen var tilendebragt, er ikke medtaget.

III – FORTOLKNING AF DE STATISTISKE TABELLER

Forklarende note om fortolkningen af de data, der følger af spørgeskemaerne

En del af de grundlæggende data, som der blev spurgt efter i spørgeskemaet (f.eks. land, hvor værtsinstitutionen er beliggende, fagområde, alder, studieår, studieopholdets varighed), er meget lig de data, som de nationale ERASMUS-kontorer hvert år leverer til Kommissionen som en del af deres normale årlige afrapporteringsprocedurer. Dette muliggjorde en vurdering af, i hvor høj grad sammensætningen af stikprøven var repræsentativ for de ERASMUS-studerende i al almindelighed. Yderligere biografiske data blev undersøgt såsom køn, forældrenes uddannelsesbaggrund og familiestatus.

Et sæt af spørgsmål blev udviklet, der gjorde det muligt at sammenligne de data, der fulgte af undersøgelsen. Dette sæt omfatter:

- almene og faglige spørgsmål;
- de ERASMUS-studerendes og deres forældres sociale status;
- økonomiske og finansielle spørgsmål

I de tilfælde, hvor der ikke forefandtes nogen sammenlignelige europæiske eller nationale data, er der kun blevet foretaget sammenligninger mellem de ERASMUS-studerende, der deltog i undersøgelsen i de forskellige lande.

1 – Almene og faglige spørgsmål

1.1 – ERASMUS-studentermobiliteten i 1997/98

(Tabel 1-3)

I 1997/98 var der **180.985 studiepladser til rådighed** inden for rammerne af ERASMUS-institutionskontrakterne i de 18 lande, der deltog i ERASMUS-studentermobilitetsaktiviteter. Det samlede antal ERASMUS-studerende var 86.000, hvilket svarer til et **samlet optag på 48%** (tabel 1-3) eller omkring 1% af alle studerende ved de videregående uddannelser.

Optagelsesprocenter kan være influeret af mange faktorer, f.eks. studenterpræferencer; det sprog, der tales i værtslandet; udbuddet af sprogkurser; særlige kendetegn ved det videregående uddannelsessystem i et givet værtsland og dets generelle appeal; tilstedeværelsen af mobilitetsstipendier og –lån og studieprogrammernes længde. De højeste optagelsesprocenter (efter hjemland) blev registreret i Østrig (65%) efterfulgt af Belgien og Italien (begge med 56%) og Spanien (54%). De laveste optagelsesprocenter havde man i Det Forenede Kongerige (39%) og Grækenland (35%). Og for indkommende studerende var de højeste optagelsestal i Det Forenede Kongerige (65%) og Irland (61%), tæt fulgt af Spanien (54%), medens

Grækenland (23%), Portugal (29%), Finland (32%), Island (32%) og Norge (33%) havde de laveste optagelsesprocenter for indkommende studerende (tabel 3).

Næsten fire ud af fem af alle studerende ved de videregående uddannelser i de 18 lande, der deltog i ERASMUS-studentermobiliteten i 1997/98, var indskrevet i de fem største EU-medlemsstater (Tyskland, Frankrig, Det Forenede Kongerige, Italien og Spanien). Det må derfor forventes, at disse fem lande tilsammen både sender og modtager en meget stor andel af alle ERASMUS-studerende. I 1997/98 kom 71% af alle ERASMUS-studerende da også fra disse fem lande, hvilket er en smule i underkanten af deres teoretiske kapacitet til at sende studerende til udlandet – medens de modtog 74% af alle ERASMUS-studerende det år, hvilket ligeledes er en smule i underkanten af deres teoretiske kapacitet til at modtage studerende (tabel 2).

Til sammenligning tegner de fire nordiske lande (Danmark, Finland, Sverige og Norge) sig for omkring 6% af alle studerende ved de videregående uddannelser, men de modtog mere end 8% af alle ERASMUS-studerende – noget mere, end man kunne forvente.

Fire EU-medlemsstater (Det Forenede Kongerige, Irland, Nederlandene og Frankrig) modtager flere ERASMUS-studerende, end de sender ud. Portugal, Grækenland og Norge er de mindst valgte værtslande (tilsammen modtog de under 4% af alle ERASMUS-studerende) (tabel 2). Dette skyldes til dels, at det er små lande, men også at de er relativt upopulære blandt ERASMUS-studerende. Italien og Tyskland modtager ligeledes betydelig færre ERASMUS-studerende, end deres størrelse kunne angive, at de kunne klare.

Det Forenede Kongerige er det førende værtsland med 20.770 studerende (24%) fulgt af Frankrig med 15.197 studerende (18%), Spanien med 11.392 studerende (13%) og Tyskland med 10.969 studerende (13%). Italien med 5.667 studerende (7%) modtog langt færre studerende end Spanien og kun lidt flere end Nederlandene (4.922 studerende eller 6%) til trods for landets store befolkning.

Studentermobilitetsmønstrer kan tilskrives en lang række faktorer, f.eks. sprogbarrierer, bestemte institutioners eller uddannelsers faglige ry, hjeminstitutionens uddannelsers fleksibilitet med hensyn til at få merit for studieophold tilbragt i udlandet og begrænsninger i hjemlandets udbud af videregående uddannelse. Disse mønstre kan også afspejle geografiske og historiske forbindelser, kulturelle aspirationer og regeringers og institutioners politikker til fremme af meritoverførsel mellem hjem- og værtsinstitutionerne.

De historiske, kulturelle og sproglige forbindelser mellem lande genspejles i ERASMUS-studentermobilitetsmønstrene i en langt mindre grad, end man kunne forvente. F.eks. udgør de nordiske lande ud fra en række forskellige synspunkter (historie, sprog, politiske og økonomiske institutioner, arbejdsmarkeder og leveomkostninger) en homogen gruppe. Men kun 4% af de ERASMUS-studerende fra disse lande tager til andre nordiske lande – 96% vælger at studere uden for regionen (tabel 2). På samme måde vælger kun 1% af de ERASMUS-studerende fra de engelsksprogede lande og 2% af de studerende fra de tysksprogede lande at tage til lande inden for deres egen sproggruppe (selv om det bør bemærkes, at mange ikke-engelsktalende værtslande tilbyder deres studieprogrammer på engelsk).

På den anden side kan det fælles sprog i den fransktalende del af Belgien og Frankrig og i den nederlandsk-talende del af Belgien og Nederlandene spille en vigtig rolle for de belgiske og nederlandske studerende, der rejser ud. Alt i alt tager 17% af de ERASMUS-studerende fra Belgien til Frankrig og 12% til Nederlandene, selv om der er større sandsynlighed for, at studerende fra den fransktalende del af Belgien vælger Nederlandene end Frankrig, mens de studerende fra Flandern med større sandsynlighed vælger Frankrig end Nederlandene. Omkring 6% af de nederlandske ERASMUS-studerende tager til Belgien.

1.2 – Vurdering af ERASMUS-studieopholdet i udlandet

(Tabel 4-6)

Det altovervejende flertal (91%) af de studerende, der deltog i undersøgelsen, fandt, at deres erfaringer fra ERASMUS-studieopholdet i udlandet havde været 'positive' eller 'meget positive' fra et faglig synspunkt. (54% vurderede deres erfaringer som 'positive', og 37% fandt dem 'meget positive'). De mest tilfredse studerende kom fra Grækenland (97%), Portugal (97%) og Østrig (96%). De største andele af studerende, der vurderede deres erfaringer som 'negative' eller 'meget negative' blev registreret blandt de norske (15%), britiske (14%) og danske (14%) studerende (tabel 5).

Når man betragter dette efter værtsland, øges andelen af studerende, der vurderede deres erfaringer fra et fagligt synspunkt som 'negative' eller 'meget negative' imidlertid betragteligt for de studerende, der tog til Italien (17%), Grækenland (16%), Portugal (14%), Spanien (11%) og Frankrig (11%) (tabel 6). Analysen af dataene viser ikke nogen sammenhæng mellem denne vurdering og studieåret og ej heller med studieopholdets varighed eller typen af værtsinstitution. Den mest betydelige sammenhængende faktor var derfor værtslandet. De ERASMUS-studerende, der tog til sydeuropæiske lande, var helt klart mere utilfredse faglig set end studerende, der tilbragte et studieophold i udlandet i et andet land.

En række faktorer kan forklare denne 'negative' vurdering, nemlig sprogproblemer og utilstrækkelig sproglig forberedelse forud for studieopholdet i udlandet, navnlig i værtslande med mindre udbredte sprog; forskelle i uddannelserne mellem videregående uddannelsessystemer; forskellige faglige og organisatoriske aspekter i forbindelse med studieprogrammerne; at de studerende bliver udsat for fag, der ikke bliver tilbudt på hjemuniversitetet eller mere krævende kurser ved værtsuniversitetet.

Forskellige traditioner kan også have øvet indflydelse på de studerendes vurdering. Britiske studerende lægger f.eks. stor vægt på kommunikation mellem lærere og studerende uden for klasselokalet, mens der ved de tyske universiteter lægges stor vægt på de studerendes frihed til at arbejde selvstændigt og mindre på almindelig klasseundervisning. Det modsatte er tilfældet i Frankrig og Portugal, som lægger stor vægt på almindelig klasseundervisning og på lærerne som den væsentligste informationskilde.

Men fra et socialt og kulturelt synspunkt (tabel 4) vurderede 98% af alle studerende deres oplevelser i værtslandet som enten 'meget positive' (79%) eller 'positive' (19%).

Det er interessant at bemærke, at i de lande, hvor den faglige oplevelse af studieopholdet i udlandet blev betragtet som mindre positiv (de sydeuropæiske lande), havde synspunkterne om de sociale kontakter og kulturlivet en tilbøjelighed til at være meget mere positive. Samlet set fandt kun 2%, at erfaringerne fra ERASMUS-studieopholdet havde været 'negative' eller 'meget negative' (fra et socialt og kulturelt synspunkt), og det var navnlig britiske (4%) og danske (3%) studerende.

1.3 – ERASMUS-studerendes alder og studieår

(Tabel 7 og 8)

Aldersprofilen for de studerende ved de videregående uddannelser varierer meget fra land til land. Ifølge 1997-udgaven af OECD-publikationen *'Education at a Glance'* oplyser Østrig, Danmark, Finland og Italien, at omkring 75% eller mere af alle universitetsuddannede er 25 år eller derover, når de fuldfører uddannelsen. Den typiske fuldførelsesalder for universitetsstuderende (dvs. studerende indskrevet ved en videregående fuldtidsuddannelse) varierer mellem omkring 21 år i Irland, Portugal, Spanien og Det Forenede Kongerige (korte universitetsuddannelser) og omkring 26 år i Danmark, Finland, Norge og Tyskland (lange universitetsuddannelser).

De færdiguddannedes alder afspejler til dels uddannelsernes længde, som varierer betydeligt landene imellem. Men også optagelsesalderen varierer temmelig meget. I nogle lande gælder den traditionelle idé om, at studerende påbegynder deres universitetsstudier lige efter gymnasiet stadig. F.eks. er mere end 80% af de studerende, der påbegynder deres første studieprogram, under 20 i Frankrig og Irland. En lignende aldersprofil finder man i Grækenland. Men det modsatte gælder i Danmark, Norge og Sverige. Her er 80% af de studerende, der påbegynder deres første studieprogram, 20 eller derover.

Det mønster, der fremstår af undersøgelsen, svarer til det samlede billede ikke blot for alle de ERASMUS-studerende men også for den samlede studenterbestand. Ifølge de tal, som de nationale ERASMUS-kontorer har leveret, **var gennemsnitsalderen for alle ERASMUS-studerende 23,9 år** i 1997/98. Dette mønster har kun ændret sig lidt siden 1988/89, hvor gennemsnitsalderen var 23,4. **Gennemsnitsalderen for de studerende, der deltog i undersøgelsen, var 23,7 år** (tabel 7). De mandlige studerende er gennemsnitligt lidt ældre end de kvindelige studerende – hvilket kan skyldes, at der stadig er værnepligt i en række lande (som ofte kun er obligatorisk for mænd og almindeligvis finder sted mellem gymnasiet og påbegyndelsen af de videregående studier).

Den højeste gennemsnitsalder blandt de studerende, der deltog i undersøgelsen, var i Danmark (25,6 år), Sverige (25,1) og Norge (25,0). De irske studerende var gennemsnitligt de yngste (21,4 år).

Hvad studieåret angår, bør det bemærkes, at nogle af de studerende, der deltog i undersøgelsen, kan have misfortolket spørgsmålet og kun have angivet kalenderåret. Desuden angav 3% af alle de studerende, der deltog i undersøgelsen, at de var indskrevet i det første år, hvilket formentlig betyder det første år af anden eller en senere del af studierne, eftersom førsteårsstuderende ikke har adgang til at deltage i ERASMUS-programmet.

Ifølge undersøgelsen **havde de studerende** på det tidspunkt, hvor de var på ERASMUS-studieophold i udlandet, **været indskrevet ved en videregående uddannelse i gennemsnitligt 3,5 år**. Dette varierer efter hjemlandet fra et gennemsnit på 2,7 år i Det Forenede Kongerige til 4,4 år i Østrig. Forskellene skyldes med stor sandsynlighed forskellene i studieprogrammernes varighed i de forskellige lande. I de lande, hvor de er korte, er der en tendens til, at studierne i udlandet foregår på et tidligere tidspunkt.

1.4 – Kønsfordeling

(Tabel 9)

Ifølge OECD (*Education at a Glance, 1997*) har der i de sidste ti år været en klart stigende tendens i kvindernes andel af studenterne ved de videregående uddannelser. De seneste optagelsesprocenter viser, at denne tendens fortsætter. I gennemsnit er omkring halvdelen af alle 17-34-årige studerende ved de videregående uddannelser kvinder, med 57% i Portugal og 55% i Frankrig, Norge og Sverige. Både optagelses- og fuldførelsesprocenter viser et klart flertal af kvinder. Flere faktorer kan bidrage til denne skævhed; bl.a. vil mænd med større sandsynlighed følge længerevarende uddannelser og/eller være noget længere om at fuldføre deres studier.

Et lignende mønster blev bemærket i denne undersøgelse: **59% af svarpersonerne var kvinder**. De højeste andele af kvindelige ERASMUS-studerende blev registreret i Grækenland (70%), Finland (69%) og Irland (67%).

1.5 - Fagområder

(Tabel 9 og 12)

Mens kvinderne har taget nogle betydelige skridt hen imod at udligne uddannelseskloften mellem mænd og kvinder, eksisterer der stadig betydelige kønsforskelle i kvindernes deltagelse inden for forskellige fagområder. De uddannelser, der med mindst sandsynlighed søges af kvinder, er uddannelser inden for naturvidenskab og de tekniske og ingeniørvidenskabelige områder. Derimod vil kvinderne med større sandsynlighed søge ind på sundhedsfaglige, pædagogiske og adfærdsvidenskabelige områder. Inden for områderne matematik, datalogi, ingeniørvidenskab og arkitektur er der langt færre kvinder end mænd, der fuldfører en uddannelse. Procenten af universitetsgrader i ingeniørvidenskab og arkitektur, der erhverves af kvinder, varierer mellem 6% i Tyskland og 7% i Spanien og 25% i Danmark og Portugal og 38% i Østrig. Men analysen i 1997-udgaven af OECD's *Education at a Glance* angiver, at kvinderne er gået frem inden for særlige områder af betydning for den nationale og internationale konkurrenceevne, og dette skyldes navnlig tilskyndelse fra forældre, en bedre forberedelse af matematik- og naturfagslærere, interaktioner mellem lærere og studerende, det faglige indhold, praktiske laboratorieforsøg, selvopfattelse, ændrede holdninger til matematik og øgede ressourcer i hjemmet.

I en tid, hvor teknologisk nyskabelse bliver en stadig vigtigere komponent for det europæiske erhvervslivs evne til at konkurrere på det globale marked, og hvor beskæftigelsen øges inden for højteknologiske og videnskabsbaserede sektorer, kan en udligning af kønskløften blive et vigtigt politisk mål for at sikre et tilstrækkeligt udbud af de ønskede færdigheder og viden.

Blandt de ERASMUS-studerende er der ret så store kønsforskelle også inden for de forskellige fagområder. De kvindelige ERASMUS-studerende vil med større sandsynlighed end mænd være tilmeldt sprog (hvor 84% er kvinder) og pædagogiske uddannelser (hvor 81% er kvinder), hvorimod mænd udgør langt hovedparten af de ERASMUS-studerende inden for ingeniørvidenskab (77%) og matematik (65%) (tabel 9). Men disse forskelle afspejles blandt de studerende i de videregående uddannelser generelt og antyder således ikke, at der findes en alvorlig kønsmæssig skævhed i udvælgelsen af ERASMUS-studerende.

Samlet set er **erhvervsøkonomiske studier** (24% af alle ERASMUS-studerende) og **sprog** (19%) **langt mere populære fagområder** blandt ERASMUS-studerende end blandt studerende ved de videregående uddannelser som helhed. Bortset fra samfundsvidenskab (10%), ingeniørvidenskab (9%) og jura (8%) er de fleste andre fagområder noget underrepræsenteret blandt de ERASMUS-studerende.

Efter hjemland blev de største andele af studerende indskrevet ved **erhvervsøkonomi** registreret i Sverige (91% af alle udrejsende svenske ERASMUS-studerende), Irland (34%) og Frankrig (28%). Inden for **sprog** blev de største andele iagttaget i Det Forenede Kongerige (31% af alle udrejsende britiske studerende) og Irland (22%) (tabel 11).

1.6 – Varigheden af studierne i udlandet

(Tabel 10)

Den gennemsnitlige varighed af de ERASMUS-studerendes studieophold i udlandet er næsten syv måneder. Generelt **tilbragte 42%** af de studerende, der deltog i undersøgelsen, **mellem fire og seks måneder i udlandet**; 25% tilbragte 7-9 måneder i udlandet og 21% 10-12 måneder (dvs. et fuldt akademisk år). Kun 12% tilbragte tre måneder i udlandet, hvilket er det minimumstidsrum, som der kan opnå stipendium til under ERASMUS-programmet (tabel 10).

Varigheden af studieopholdet i udlandet er delvis forbundet med det fagområde, de studerende er indskrevet ved. De længst varige studieophold findes inden for sådanne områder som erhvervsøkonomi, sprog, samfundsvidenskab og ingeniørvidenskab. Gennemsnitsvarigheden af et studieophold i udlandet er almindeligvis kortere inden for de fagområder, der traditionelt er underrepræsenteret inden for ERASMUS-programmet. Det er muligt, at andre faktorer såsom typen af aktiviteter, der gennemføres under studieopholdet i udlandet, har indflydelse på varigheden såsom virksomhedspraktik, specialeforberedelse og laboratoriarbejde.

2 – ERASMUS-studerendes og deres forældres sociale status

2.1 - Familiebaggrund

(Tabel 12 og 13)

En tredjedel af de studerende, der deltog i undersøgelsen, oplyste, at de normalt bor hjemme hos deres forældre i deres hjemlande. Dette er navnlig normalt i Sydeuropa. De højeste andele blev registreret i Spanien (75%), Italien (66%), Grækenland (56%) og Portugal (55%). En anden tredjedel af de ERASMUS-

studerende bor i lejede værelser eller kollegieværelser – almindeligvis i Nordeuropa – mens en fjerdedel deler bolig med andre studerende (tabel 12).

84% af de ERASMUS-studerende har søskende, selv om omkring halvdelen oplyste, at de kun havde en bror eller en søster. Denne andel er temmelig ensartet i alle landene undtagen Irland, hvor kun 10% af de ERASMUS studerende havde en søster eller bror, mens 68% havde to eller flere søskende (tabel 13).

Tre fjerdedele af de studerende oplyste, at en eller flere af deres søskende har gennemgået videregående uddannelse. De højeste andele var i Italien (93%), Irland (85%) og Belgien (85%) (tabel 13). Sammenlignet med det højeste uddannelsesniveau opnået af de studerendes forældre er disse tal særlig interessante for så vidt angår Italien, hvor kun 18% af de ERASMUS-studerende oplyste, at begge deres forældre havde en videregående uddannelse (tabel 17).

Men i gennemsnit **oplyste kun 20% af de studerende, at deres søskende havde studeret i udlandet**, selv om en tredjedel af de svenske studerende og en fjerdedel af de spanske og irske studerende oplyste, at mindst en af deres søskende havde gjort det. Endvidere oplyste **82% af de studerende, at de var det første familiemedlem, der havde gennemgået et studieophold i udlandet** (tabel 13).

86% af de studerende, der deltog i undersøgelsen, oplyste, at deres forældre havde et eller flere uforsørgede børn derhjemme under deres ERASMUS-studieophold i udlandet. De højeste andele blev registreret i Grækenland (97%), Spanien (95%), Belgien (94%), Irland (94%) og Italien (93%). Generelt oplyste næsten en ud af fem studerende, at deres forældre havde mere end to uforsørgede børn, mens de studerede i udlandet. I Irland var denne andel meget høj (47%) (tabel 13).

2.2 – Forældrenes erhverv

(Tabel 14-16)

De studerende blev bedt om at angive deres forældres hovederhverv. Spørgeskemaet gav en omfattende liste over ISCO-koder (International Standard Classification of Occupations), der anvendes af Eurostat og OECD. Men for at lette fortolkningen og læsningen af dataene er erhvervene blevet samlet i seks større kategorier: Ledende og videnskabeligt personale; personer med teknisk virksomhed; kontorpersonale, beskæftigede i servicefag, handelspersonale og sælgere; faglærte, håndværkere og personer med anden beskæftigelse; ikke-erhvervsaktive og arbejdsløse; og anden beskæftigelse.

Næsten en tredjedel af de studerende, der deltog i undersøgelsen, angav, at begge deres forældre havde ledende eller videnskabelige eller tekniske erhverv. Næsten samme andel (30%) angav, at kun deres far havde et sådant erhverv, og yderligere 6% angav kun moderen (tabel 16).

Den højeste procent af studerende, hvor begge forældre var beskæftigede i ledende, videnskabelige eller tekniske erhverv, var i Sverige (54%), Norge (46%) og Portugal (42%). Derimod angav mere en to femtedele af de ERASMUS-studerende i Spanien, Italien, Østrig og Irland, at ingen af deres forældre havde sådan et erhverv.

Samlet er to tredjedele af de ERASMUS-studerendes forældre beskæftiget i ledende og videnskabelige eller tekniske erhverv (tabel 14). Denne andel er noget højere, end man finder den i befolkningen som helhed. For eksempel har mindre end 40% af den erhvervsaktive befolkning i 45-årsalderen og derover sådanne erhverv (tabel 15). I den anden ende af skalaen oplyste mindre end 10% af de ERASMUS-studerende på samme måde, at deres forældre var håndværkere, faglærte eller beskæftiget i andre erhverv (tabel 14), hvorimod næsten en tredjedel af den erhvervsaktive befolkning i 45-årsalderen og derover har sådanne erhverv (tabel 15).

Kun 2% af de studerende, der deltog i undersøgelsen, angav, at deres forældre var ikke-erhvervsaktive eller arbejdsløse.

2.3 – Forældrenes uddannelsesniveau

(Tabel 17 og 18)

36% af de studerende, der deltog i undersøgelsen, angav, at **begge deres forældre havde en universitetsgrad eller anden videregående uddannelse; yderligere 16% oplyste, at kun deres far havde en sådan uddannelse, og 8% opgav, at deres moder havde en sådan uddannelse** (tabel 17).

Den højeste andel af ERASMUS-studerende, hvor begge forældre havde en universitetsgrad, blev registreret blandt de skandinaviske studerende (Sverige 57%, Danmark 55% og Norge 53%) og de tyske studerende (51%). Den laveste andel blev registreret i Italien (18%) (tabel 17).

Den Europæiske Arbejdsstyrkeundersøgelse (1995) angiver, at kun 19% af de 25-29-årige i Den Europæiske Union har en videregående uddannelse, og at denne andel er endnu lavere blandt de 45-årige og derover (den tilnærmelsesvise aldersgruppe for forældrene til de ERASMUS-studerende) (tabel 18).

3 – Økonomiske og finansielle spørgsmål⁶

3.1 – Forældrenes indkomststatus

(Tabel 19)

De studerende blev bedt om at angive deres forældres omtrentlige indkomstniveau sammenlignet med gennemsnitsindkomsten i deres hjemland.

53% anslog deres forældres indkomst til at ligge omkring gennemsnittet eller under gennemsnittet. De højeste andele blev registreret blandt finske og østrigske studerende (begge 61%).

Kun 6% af de studerende, der deltog i undersøgelsen, anslog deres forældres indkomst til at ligge betydeligt over gennemsnittet. Denne andel varierede mellem 2% i Spanien og 18% i Nederlandene.

3.2 – De studerendes indtægter i hjemlandet

(Tabel 20)

ERASMUS-studerende, der normalt er udeboende, anslog, at deres gennemsnitlige månedlige indtægter under deres studier i hjemlandet var €530, hvoraf 27% blev finansieret af et offentligt stipendium eller lån og 51% af familiebidrag.

I kontante penge var der ret så store variationer i de gennemsnitlige indtægter landene imellem fra €330 i Portugal til €820 i Norge (tabel 20). Men disse beløb er stærkt afhængige af leveomkostningerne i det enkelte land. Når der tages højde for den lokale købekraft, er forskellene i de studerendes indkomster i de forskellige lande langt mindre.

De studerendes gennemsnitsindtægter varierede kun lidt i relation til deres forældres indkomstniveau fra gennemsnitligt ca. €560 pr. måned for studerende fra familier i den højeste indkomstgruppe til €490 for studerende fra familier i de lavere indkomstgrupper. Forskellene er ikke desto mindre betydelige for så vidt angår oprindelsen til denne indtægt. Studerende, der kom fra familier med lav indkomst, modtog næsten halvdelen (49%) af deres indtægter fra offentlige stipendier eller lån og mindre end en fjerdedel (24%) fra familiebidrag, medens studerende, der kom fra

---

⁶ **Forklarende note:** For at kunne definere en almindelig studenterbestand til fortolkning af spørgsmål og svar om økonomiske og finansielle spørgsmål, blev følgende regler vedtaget:

De omfattede studerende var dem, der:

- a) Leverede komplette svar på alle spørgsmål på side B i spørgeskemaet (udgifter i hjemlandet, andel af udgifter i hjemlandet, udgifter i udlandet, indtægter i hjemlandet, indtægtskilder i hjemlandet, indtægter i udlandet og indtægtskilder i udlandet).
- b) Opgav forældrenes indkomst
- c) Opgav udgifter og indtægter inden for følgende rammer:
  - Udgifter i hjemlandet: € 0 - 1500
  - Indtægter i hjemlandet: € 0 - 1500
  - Udgifter i udlandet: € 100 - 2000
  - Indtægter i udlandet: € 100 - 2000

Fastsættelsen af en øvre grænse var nødvendig, da der efter datavalideringsprocessen stadig kunne findes nogle yderst høje værdier i databasen. Den valgte grænse udelukker de højeste 0,5% af værdierne. Denne fremgangsmåde begrundes i, at gennemsnitsstatistikker influeres af ekstreme værdier.

familier med den højeste indkomst, modtog hovedparten af deres indtægter (62%) fra deres familier og mindre end en femtedel (19%) fra offentlige stipendier og lån.

Undersøgelsen afslører også betydelige forskelle landene imellem i de offentlige og private bidrags relative betydning (sidstnævnte bidrag hidrører primært fra familien). **I Grækenland udgør familiebidragene gennemsnitligt 85% af de ERASMUS-studerendes indtægter, hvorimod offentlige stipendier og lån i Sverige og Norge beløber sig til tre fjerdedele eller mere af en studerendes indtægter.**

3.3 – ERASMUS-stipendier

(Tabel 21-24)

De gennemsnitlige stipendier, der tildeles ERASMUS-studerende for et studieophold i udlandet, var **€830 pr. studerende eller €120 pr. måned** i 1997/98 (tabel 21). Græske og portugisiske studerende modtog de højeste stipendier (gennemsnitligt ca.€1.600 pr. studerende). I modsætning hertil modtog finske og svenske studerende de laveste ERASMUS-stipendier (omkring €500 pr. studerende eller €80 pr. måned). Disse forskelle afspejler nationale politikker for fordeling af ERASMUS-stipendier såvel som forskelle i leveomkostningerne i værtslandene, og om der er andre former for finansiel bistand til rådighed.

Hvert år er der et antal ERASMUS-studerende, der rejser til udlandet uden et ERASMUS-stipendium (tabel 22). I 1997/98 var det næsten 9% af de ERASMUS-studerende, der ikke modtog noget ERASMUS-stipendium, selv om der var store variationer landene imellem. I mange lande fik mere end 95% af de mobile studerende et ERASMUS-stipendium, men i nogle få (Norge, Østrig, Belgien og Frankrig) var det under 80%. Der er her tale om lande med nationale og/eller regionale offentlige stipendieordninger, der kompletterer ERASMUS. Det bør bemærkes, at 13% af de ERASMUS-studerende fra Portugal (et land med begrænset offentlig finansiering af studerende) ikke modtog et ERASMUS-stipendium.

Ikke desto mindre oplyste næsten halvdelen (**47%**) af de studerende, der deltog i undersøgelsen, og som ikke modtog noget ERASMUS-stipendium, at de **‘ikke havde haft nogen økonomiske problemer’ under deres ERASMUS-studieophold i udlandet** (tabel 23) – og det var kun en lille smule flere end de studerende, der deltog i undersøgelsen, med et ERASMUS-stipendium (43%) (tabel 24). Men der er klare forskelle afhængig af typen og niveauet af de offentlige støttesystemer, der findes i deres hjemlande. I de lande, hvor der er et højt niveau af offentlig støtte (Danmark, Finland, Nederlandene, Norge og Sverige), havde 60-65% af de ERASMUS-studerende ingen økonomiske problemer i udlandet, medens det modsatte var tilfældet for studerende fra Grækenland, Italien og Portugal (lande med et lavt niveau af offentlig støtte), hvor mellem to tredjedele og tre fjerdedele af de studerende oplyste, at de havde haft nogle økonomiske problemer (tabel 23-24).

En betydelig andel af de studerende oplyste, at deres ERASMUS-stipendium ikke havde været tilstrækkeligt, og det var navnlig studerende fra lande med begrænset eller slet ingen former for offentlig støtte til studier i udlandet. Men studerende med ERASMUS-stipendium havde en større tendens til at beklage sig over dette problem end dem uden (34% sammenlignet med 25%).

Et andet betydeligt problem både for studerende, der modtog et ERASMUS-stipendium, og studerende, der ikke modtog noget stipendium under deres studieophold i udlandet, var, at de var nødt til at fraflytte deres bolig i hjemlandet, undtagen studerende fra de lande, hvor det er mest almindeligt, at de studerende er hjemmeboende.

Alt i alt synes de studerende, der ikke modtog noget ERASMUS-stipendium, imidlertid at have oplevet færre økonomiske problemer end andre ERASMUS-studerende, navnlig fra de lande, der har høje eller middelhøje niveauer for yderligere offentlig finansiering for studerende.

3.4 – De studerendes indtægter under ERASMUS-studieopholdet i udlandet

(Tabel 25-26)

Familiebidrag tegnede sig for næsten halvdelen (47%) af indtægterne i udlandet for de studerende, der ikke modtog noget ERASMUS-stipendium. Familiebidraget er særlig stort for belgiske (85%), portugisiske (84%), græske (81%) og italienske (77%) studerende (tabel 25).

Generelt var de gennemsnitlige månedlige indtægter under ERASMUS-studieopholdet i udlandet for de studerende, der deltog i undersøgelsen, omkring €600 (tabel 26). **Familiebidrag på 44% var hovedindtægtskilden fulgt af offentlige stipendier og lån (21%) og ERASMUS-stipendiet (20%).**

Forældrenes indkomstniveau synes kun at have haft liden indflydelse på de studerendes indtægter i udlandet. Studerende fra lavindkomstfamilier havde en månedlig gennemsnitsindtægt på €570 mod €630 for studerende fra højindkomstfamilier, selv om familiebidraget udgjorde en højere andel af indkomsten for dem, der kom fra mere velhavende hjem, medens offentlige stipendier og lån (herunder ERASMUS-stipendiet) udgjorde en lavere andel (tabel 26).

ERASMUS-stipendiets relative betydning som indtægtskilde er påvirket af de forskellige tildelingspolitikker, der anvendes i de enkelte lande. Det enkelte nationale ERASMUS-kontor er ansvarligt for at fastlægge den nationale politik for tildeling af ERASMUS-stipendier. De har fleksibiliteten til at beslutte, om de vil tildele høje stipendier til et mindre antal studerende eller relativt små stipendier til en større antal studerende. Denne fleksibilitet sigter på at muliggøre komplementaritet mellem fællesskabsmidlerne og nationale og andre midler til fremme af studentermobiliteten. Men denne fleksibilitet er helt klart en faktor, der påvirker ikke blot optagelsesprocenterne i det enkelte land men også valget af studieland og varigheden af studieopholdet i udlandet, især for studerende fra lande, hvor der ikke findes nogen nationale støttemuligheder for studier i udlandet.

ERASMUS-stipendiet udgjorde omkring to femtedele af den månedlige indtægt for østrigske, portugisiske og græske studerende. Offentlige stipendier og lån i almindelighed (herunder ERASMUS-stipendiet) udgjorde mindst to tredjedele af indtægten for de studerende fra de nordiske lande. Kun i Sverige udgjorde ERASMUS-stipendiet imidlertid under 10% af de ERASMUS-studerendes samlede indtægt (tabel 26).

3.5 – Ekstraudgifter i forbindelse med studier i udlandet

(Tabel 27-28)

Hjemmeboende studerende oplyste, at de i hjemlandet havde gennemsnitlige månedlige udgifter på omkring €280 sammenlignet med en gennemsnitlig indtægt på €270, hvoraf under 5% gik til boligudgifter (tabel 27-28). Under deres studieophold i udlandet mere end fordobledes deres månedlige udgifter imidlertid til et gennemsnit på næsten €590 – hovedstigningen skyldtes naturligvis boligudgifter, selv om også 'andre udgifter' udviste en stor stigning. **De yderligere månedlige udgifter i forbindelse med studieopholdet i udlandet var i gennemsnit €310 for studerende, der normalt var hjemmeboende.**

De højeste ekstraudgifter i udlandet for studerende, der normalt er hjemmeboende, blev opgivet af norske (€420) og svenske (€390) studerende. De laveste blev opgivet af britiske studerende (€210).

De studerende, der normalt var udeboende, brugte gennemsnitligt €530 om måneden i deres hjemland (herunder næsten €200 på bolig). Under deres studieophold i udlandet brugte de gennemsnitligt €660 om måneden, herunder €240 på bolig. Generelt steg de gennemsnitlige månedlige udgifter for disse studerende med 25% under deres studieophold i udlandet, selv om boligudgifterne kun var 20% højere i gennemsnit.

De største stigninger i de samlede månedlige udgifter oplevedes af portugisiske (€260) og græske (€250) studerende. De laveste blev opgivet af britiske studerende (€30).

For studerende, der var hjemmeboende i hjemlandet, dækkede ERASMUS-stipendiet næsten 40% af de ekstraudgifter, der var forbundet med studieopholdet. Men det dækkede næsten 80% af ekstraudgifterne for udeboende studerende (to tredjedele af alle de studerende, der deltog i undersøgelsen).

Bilag 1

STATISTISKE TABELLER

Almene og faglige spørgsmål		
Tabel nr.	Tabeloverskrift	Kilde
Tabel 1	1997/98 Det samlede antal ERASMUS-studiepladser	Kommissionen
Tabel 2	Reel ERASMUS-studentermobilitet i 1997/98: Samlet antal studerende	Kommissionen
Tabel 3	Reel ERASMUS-studentermobilitet 1997/98: Optagelsesprocenter pr. land	Kommissionen
Tabel 4	Vurdering af ERASMUS-studieopholdet i udlandet set fra et socialt og kulturelt synspunkt, efter hjemland	Undersøgelse
Tabel 5	Vurdering af ERASMUS-studieopholdet i udlandet set fra et faglig synspunkt, efter hjemland	Undersøgelse
Tabel 6	Vurdering af det faglige udbytte af ERASMUS-studieopholdet, efter værtsland	Undersøgelse
Tabel 7	Alder på det tidspunkt, hvor ERASMUS-studieopholdet i udlandet fandt sted, efter hjemland	Undersøgelse
Tabel 8	Studieår på det tidspunkt, hvor ERASMUS-studieopholdet i udlandet fandt sted, efter hjemland	Undersøgelse
Tabel 9	De ERASMUS-studerendes køn, efter fagområde	Undersøgelse
Tabel 10	ERASMUS-studieopholdets varighed, efter hjemland	Undersøgelse
Tabel 11	Reel ERASMUS-studentermobilitet 1997/98, efter fagområde	Kommissionen

De studerendes og deres forældres sociale status		
Tabel nr.	Tabeloverskrift	Kilde
Tabel 12	Hvor ERASMUS-studerende normalt bor, efter hjemland	Undersøgelse
Tabel 13	Familiebaggrund, efter hjemland	Undersøgelse
Tabel 14	ERASMUS-studerendes forældres erhverv, efter hjemland	Undersøgelse
Tabel 15	Erhvervsfordelingen for erhvervsaktive 45-årige og derover, 1997	Kommissionen
Tabel 16	Forældres erhverv: Andel af ERASMUS-studerende, hvis forældre har ledende, videnskabelige eller tekniske erhverv, efter hjemland	Undersøgelse
Tabel 17	Forældres uddannelsesniveau: Andel af ERASMUS-studerende, hvis forældre har en videregående uddannelse, efter hjemland	Undersøgelse
Tabel 18	25-59-årige med en videregående uddannelse, efter aldersgruppe	Kommissionen

Økonomiske og finansielle spørgsmål		
Tabel nr.	Tabeloverskrift	Kilde
Tabel 19	Vurdering af ERASMUS-studerendes forældres indkomstniveau, efter hjemland	Undersøgelse
Tabel 20	Månedlige indtægter og væsentligste indtægtskilder for studerende i hjemlandet	Undersøgelse
Tabel 21	ERASMUS-studentermobilitet: gennemsnitlige stipendier i 1997/98, efter hjemland	Kommissionen
Tabel 22	Andel af ERASMUS-studerende uden ERASMUS-stipendium i 1997/98	Kommissionen
Tabel 23	Økonomiske problemer oplevet af studerende, der ikke modtog ERASMUS-stipendium under deres studieophold i udlandet, efter type af offentligt studiestøttesystem	Undersøgelse
Tabel 24	Økonomiske problemer oplevet af studerende, der modtog ERASMUS-stipendium under deres studieophold i udlandet, efter type af offentligt studiestøttesystem	Undersøgelse
Tabel 25	Indtægtskilder for studerende uden ERASMUS-stipendium under studieopholdet i udlandet	Undersøgelse
Tabel 26	Månedlige indtægter og væsentligste indtægtskilde under ERASMUS-studieopholdet i udlandet og forældrenes indkomstniveau, efter hjemland	Undersøgelse
Tabel 27	Månedlige udgifter i hjemlandet; ekstraudgifter i forbindelse med studier i udlandet, efter de studerendes leveform og efter hjemland	Undersøgelse
Tabel 28	Ekstraudgifter under ERASMUS-studieopholdet i udlandet, efter leveform i hjemlandet	Undersøgelse

Tabel 1

1997/98 Det samlede antal ERASMUS-studiepladser

		Land, hvor værtsinstitutionen er beliggende																	I ALT
		BE	DK	DE	GR	ES	FR	IRL	IT	LUX	NL	AT	PT	FIN	SWE	UK	IS	NO	
Land, hvor hjeminstitutionen er beliggende	BE		190	892	189	1008	1258	256	592	2	878	186	259	335	314	1085	12	132	7588
	DK	205		655	82	443	521	90	272	0	291	93	69	132	145	809	24	131	3962
	DE	1021	713		874	3792	6864	1106	3088	7	1854	611	640	1274	1449	6633	66	549	30541
	GR	279	116	666		364	664	68	407	1	226	135	138	200	144	599	13	61	4081
	ES	1325	560	3501	459		5526	472	3303	2	1188	487	988	424	585	4100	37	207	23164
	FR	1138	508	5769	682	5162		1176	2720	11	1210	635	844	636	982	8868	29	308	30678
	IRL	195	62	817	48	364	1046		188	0	191	75	53	134	92	252	4	48	3569
	IT	926	358	2847	485	3240	3331	272		2	714	511	489	298	419	2482	24	164	16562
	LUX	0	0	5	0	1	22	0	1		0	8	2	0	0	0	0	0	39
	NL	772	326	1547	206	1066	1157	259	515	0		185	221	489	653	2353	14	238	10001
	AT	161	97	456	103	409	597	101	448	2	195		126	135	193	671	12	77	3783
	PT	312	83	556	143	842	858	58	447	0	210	112		108	93	595	4	54	4475
	FIN	338	184	1346	216	399	645	179	288	0	584	176	130		225	1557	11	63	6341
	SWE	361	155	1373	141	487	997	153	311	0	668	206	107	191		1307	13	101	6571
	UK	919	750	4976	652	3475	7709	344	1978	0	2067	515	574	1295	1226		29	400	26909
IS	9	21	58	4	25	20	9	16	0	18	10	4	5	14	37			250	
NO	113	138	493	43	157	324	68	141	0	240	84	58	66	103	443			2471	
I ALT	8074	4261	25957	4327	21234	31539	4611	14715	27	10534	4029	4702	5722	6637	31791	292	2533	180985	

Tabel 2

Reel ERASMUS-studentermobilitet 1997/98: Samlet antal studerende

		Land, hvor værtsinstitutionen er beliggende																	I ALT	
		BE	DK	DE	GR	ES	FR	IRL	IT	LUX	NL	AT	PT	FIN	SWE	UK	IS	NO		
Land, hvor hjeminstitutionen er beliggende	BE		93	445	51	691	714	171	306		500	100	89	141	171	706		5	50	4233
	DK	59		266	6	218	273	63	77		104	67	16	23	34	543		7	39	1795
	DE	283	227		160	1941	2813	663	1096	1	664	212	127	369	761	4259		17	192	13785
	GR	88	19	197		169	248	23	123		89	38	35	41	46	300			15	1431
	ES	696	313	1719	130		2687	370	1525		760	185	386	181	310	3098		19	89	12468
	FR	225	190	2374	160	2574		786	753	3	561	230	213	277	410	5953		4	108	14821
	IRL	87	14	402	12	181	533		77		81	36	13	32	13	79		2	2	1564
	IT	454	186	1375	113	2035	1798	192			448	250	221	176	240	1673		13	97	9271
	LUX			5	1	9	21	3	3			10	2	1	2	8			1	66
	NL	245	105	460	44	585	568	126	137			76	53	182	349	1173		6	81	4190
	AT	71	71	169	32	339	403	79	321	4	121		44	62	140	533		9	44	2442
	PT	121	29	205	14	340	324	32	194		137	28		32	46	317			15	1834
	FIN	111	37	618	85	194	267	103	110		344	126	39		57	947		2	12	3052
	SWE	131	26	663	32	264	520	99	82		308	160	12	17		917		5	28	3264
UK	259	182	1860	149	1706	3883	88	818		684	176	111	294	303			5	64	10582	
IS	7	16	20	1	14	8	1	2		13	8		3	9	11				113	
NO	25	55	185	21	132	132	24	43		108	39	20	14	25	248				1071	
I ALT	2862	1563	10969	1011	11392	15197	2824	5667	8	4922	1741	1381	1845	2916	20770		94	837	85995	

Tabel 3

Reel ERASMUS-studentermobilitet 1997/98: Optagelsesprocenter pr. land

		Land, hvor værtsinstitutionen er beliggende																Optagelses- procenter pr. hjemland	
		BE	DK	DE	GR	ES	FR	IRL	IT	LUX [1]	NL	AT	PT	FIN	SWE	UK	IS		NO
Land, hvor hjeminstitutionen er beliggende	BE		49	50	27	69	57	67	52		57	54	34	42	54	65	42	38	56
	DK	29		41	7	49	52	70	28		36	72	23	17	23	67	29	30	45
	DE	28	32		18	51	41	60	35		36	35	20	29	53	64	26	35	45
	GR	32	16	30		46	37	34	30		39	28	25	21	32	50	0	25	35
	ES	53	56	49	28		49	78	46		64	38	39	43	53	76	51	43	54
	FR	20	37	41	23	50		67	28		46	36	25	44	42	67	14	35	48
	IRL	45	23	49	25	50	51		41		42	48	25	24	14	31	50	4	44
	IT	49	52	48	23	63	54	71			63	49	45	59	57	67	54	59	56
	LUX [1]																		
	NL	32	32	30	21	55	49	49	27			41	24	37	53	50	43	34	42
	AT	44	73	37	31	83	68	78	72		62		35	46	73	79	75	57	65
	PT	39	35	37	10	40	38	55	43		65	25		30	49	53	0	28	41
	FIN	33	20	46	39	49	41	58	38		59	72	30		25	61	18	19	48
	SWE	36	17	48	23	54	52	65	26		46	78	11	9		70	38	28	50
UK	28	24	37	23	49	50	26	41		33	34	19	23	25		17	16	39	
IS	78	76	34	25	56	40	11	13		72	80	0	60	64	30			45	
NO	22	40	38	49	84	41	35	30		45	46	34	21	24	56			43	
Optagelses- procenter pr. værtsland		35	37	42	23	54	48	61	39	30	47	43	29	32	44	65	32	33	48

[1] Fordelingen pr. land er undladt på grund af det lille antal studerende.

Tabel 4**Vurdering af ERASMUS-studieopholdet i udlandet set fra et socialt og kulturelt synspunkt (i %*)**

	Land, hvor hjeminstitutionen er beliggende															I alt
	BE	DK	DE	ES	FR	GR	IT	IE	NL	AT	PT	FI	SW	UK	NO	
Meget positive	75	59	78	88	81	84	81	81	76	85	88	65	75	75	78	79
Positive	23	38	20	12	19	16	18	18	22	14	11	34	24	22	21	19
Negative	2	3	2	0	0	0	1	1	2	1	1	1	1	4	1	1
Meget negative	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
(n)	(415)	(169)	(1544)	(1230)	(1569)	(178)	(1007)	(173)	(416)	(296)	(186)	(291)	(365)	(869)	(89)	(8796)

Spørgsmål: Hvordan vil du beskrive dine erfaringer med ERASMUS fra et socialt og kulturelt synspunkt?

*Af alle ERASMUS-studerende, der deltog i undersøgelsen

Vægtet tabel

Tabel 5**Vurdering af ERASMUS-studieopholdet i udlandet set fra et fagligt synspunkt (i %*)**

	Land, hvor hjeminstitutionen er beliggende															I alt
	BE	DK	DE	ES	FR	GR	IT	IE	NL	AT	PT	FI	SW	UK	NO	
Meget positive	37	24	32	47	39	43	45	31	28	41	57	26	29	31	28	37
Positive	55	62	56	46	55	53	49	59	61	55	39	64	61	55	57	54
Negative	6	12	11	6	6	3	5	10	11	4	2	10	10	13	14	8
Meget negative	1	2	1	1	1	0	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
(n)	(440)	(182)	(1544)	(1246)	(1573)	(178)	(1005)	(174)	(416)	(299)	(189)	(301)	(367)	(943)	(94)	(8951)

Spørgsmål: Hvordan vil du beskrive dine erfaringer med ERASMUS fra et fagligt synspunkt?

*Af alle ERASMUS-studerende, der deltog i undersøgelsen

Vægtet tabel

Tabel 6**Vurdering af det faglige udbytte af ERASMUS-studieopholdet, efter værtsland (i %*)**

	Værtsland																I alt
	BE	DK	DE	ES	FR	GR	IT	IE	NL	AT	PT	FI	SW	UK	NO	Andet	
Meget positive	38	48	39	28	34	22	34	33	44	32	33	42	44	42	45	51	37
Positive	54	49	54	61	55	62	49	58	53	62	53	49	52	51	49	49	54
Negative	8	4	6	10	10	14	16	9	4	5	14	8	4	6	4	0	8
Meget negative	0	0	1	1	1	2	1	0	0	0	0	0	1	1	2	0	1
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
(n)	(289)	(211)	(1035)	(1136)	(1548)	(156)	(581)	(348)	(472)	(169)	(162)	(233)	(362)	(2044)	(116)	(18)	(8881)

Spørgsmål: Hvordan vil du beskrive dine erfaringer med ERASMUS fra et fagligt synspunkt *Af alle ERASMUS-studerende, der deltog i undersøgelsen

Tabel 7

Alder på det tidspunkt, hvor ERASMUS-studieopholdet i udlandet fandt sted, efter hjemland (i %*)

	Land, hvor hjeminstitutionen er beliggende															I alt
	BE	DK	DE	ES	FR	GR	IT	IE	NL	AT	PT	FI	SW	UK	NO	
Under 20 år	26	1	2	13	24	17	2	66	15	7	13	7	2	49	7	17
21 år	27	6	10	19	30	24	12	21	26	15	24	16	11	26	14	20
22 år	25	15	23	23	23	28	26	8	27	20	24	22	18	9	13	21
23 år	13	21	20	16	13	17	25	2	18	20	20	19	21	4	17	16
24 år	5	17	16	14	6	7	17	1	8	13	7	15	21	3	20	11
25 år	1	15	10	8	2	3	8	1	2	11	4	7	10	2	12	6
26 år	1	9	7	3	1	2	5	0	2	6	2	4	6	1	5	3
27 år og derover	2	15	11	5	1	3	6	1	3	8	5	9	10	7	13	6
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
(n)	(457)	(187)	(1548)	(1316)	(1576)	(178)	(1006)	(177)	(416)	(300)	(188)	(352)	(369)	(1054)	(95)	(9219)
Gennemsnitsalder	23,1	25,6	24,7	23,6	22,9	23,0	24,2	21,4	23,1	24,2	23,6	24,5	25,1	22,7	25,0	23,7

Spørgsmål: Din alder

*Af alle ERASMUS-studerende, der deltog i undersøgelsen

Vægtet tabel

Tabel 8**Studieår på det tidspunkt, hvor ERASMUS-studieopholdet i udlandet fandt sted, efter hjemland (i %*)**

	Land, hvor hjeminstitutionen er beliggende															I alt
	BE	DK	DE	ES	FR	GR	IT	IE	NL	AT	PT	FI	SW	UK	NO	
Første år	7	8	0	2	2	4	2	6	0	1	2	12	4	4	7	3
Andet år	9	30	12	15	12	6	5	19	8	13	13	21	18	26	20	14
Tredje år	37	30	40	27	34	44	33	69	32	15	26	29	37	67	21	38
Fjerde år	35	14	27	38	45	28	32	5	36	27	54	21	26	3	26	29
Femte år	7	10	13	11	4	14	17	1	19	22	5	12	11	0	17	10
Sjette år	3	4	4	3	1	2	8	0	5	12	0	4	3	1	6	4
Syvende år eller senere	2	3	3	4	1	2	4	0	1	10	1	2	2	0	4	2
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
(n)	(300)	(178)	(1496)	(792)	(1132)	(133)	(945)	(158)	(348)	(290)	(122)	(309)	(358)	(941)	(83)	(7583)
Gennemsnitligt studieår	3.4	3.1	3.6	3.7	3.4	3.6	4.0	2.8	3.8	4.4	3.5	3.2	3.4	2.7	3.6	3.5

Spørgsmål: Dit nuværende studieår

*Af alle ERASMUS-studerende, der deltog i undersøgelsen

Vægtet tabel

Tabel 9**De ERASMUS-studerendes køn, efter fagområde (i %*)**

	Fagområde																I alt
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	
Kvinder	42	46	65	52	81	23	63	63	84	58	35	66	51	62	67	63	59
Mænd	58	54	35	48	19	77	37	37	16	42	65	34	49	38	33	37	41
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
(n)	(235)	(256)	(342)	(1626)	(355)	(861)	(126)	(417)	(1520)	(896)	(259)	(480)	(460)	(790)	(206)	(114)	(8943)

Spørgsmål: Køn

*Af alle ERASMUS-studerende, der deltog i undersøgelsen

Vægtet tabel

Tabel 10

ERASMUS-studieopholdets varighed, efter hjemland (i %*)

	Land, hvor hjeminstitutionen er beliggende															I alt
	BE	DK	DE	ES	FR	GR	IT	IE	NL	AT	PT	FI	SW	UK	NO	
3 måneder	27	21	6	10	9	22	7	16	10	9	14	23	10	20	25	12
4 - 6 måneder	42	65	53	27	34	62	50	16	77	45	44	44	51	23	48	42
7 - 9 måneder	16	6	21	39	30	11	26	35	6	22	21	16	15	29	9	25
10 - 12 måneder	14	9	20	24	28	5	16	33	7	24	21	17	24	28	18	21
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
(n)	(461)	(187)	(1544)	(1308)	(1579)	(178)	(1005)	(175)	(416)	(300)	(189)	(352)	(367)	(1006)	(95)	(9162)
Gennemsnitsvarighed	5.7	5.2	6.8	7.6	7.5	5.1	6.9	7.8	5.4	6.9	6.7	6.0	6.5	7.1	5.8	6.9

Spørgsmål: Hvor længe var du ERASMUS-studerende?

* Af alle ERASMUS-studerende, der deltog i undersøgelsen

Vægtet tabel

Tabel 11

Reel ERASMUS-studentermobilitet 1997/98 efter fagområde

		Land, hvor hjeminstitutionen er beliggende																I ALT	
		BE	DK	DE	GR	ES	FR	IRL	IT	LUX	NL	AT	PT	FIN	SWE	UK	IS		NO
Fagområde	Landbrugsvidenskab	127	21	125	48	286	253	13	145		109	59	66	81	40	66		7	1446
	Arkitektur & by- og regionalplanlægning	167	68	481	35	456	283	9	631	2	71	136	125	36	11	165		30	2706
	Kunst & design	165	54	516	92	451	331	36	411	3	189	106	88	179	6	568	17	38	3250
	Erhvervsstudier & management	984	312	3222	182	2150	4155	524	996	4	1144	558	165	814	2981	2206	10	189	20596
	Uddannelse (pæd.) & læreruddannelse	263	210	490	48	423	189	27	192	19	375	268	97	209	14	321	10	108	3263
	Ingeniørvidenskab & teknologi	315	145	1448	99	1617	1982	51	776	3	168	155	201	381	63	546	3	85	8038
	Geografi & geologi	19	17	224	29	171	167	8	186	1	112	24	38	45	2	149	2	19	1213
	Humaniora	109	119	551	91	439	391	60	623	3	71	105	29	110	20	275	13	36	3046
	Sprog og filologi	678	369	2523	255	2450	3068	342	1846	5	268	370	249	221	6	3313	23	139	16125
	Jura	347	124	1363	106	1075	1054	59	860	6	340	242	71	112	20	875	20	98	6773
	Matematik og datalogi	46	17	359	56	267	406	66	199		26	75	39	50	15	203	1	16	1841
	Medicin	335	75	614	96	620	216	23	340	1	259	86	186	341	7	229	2	120	3550
	Naturvidenskaber	64	31	537	78	490	867	72	399	1	80	99	107	83	15	364	4	25	3316
	Samfundsvidenskaber	455	183	1006	173	1221	1215	214	1250	14	802	111	279	289	46	1104	9	139	8515
	Kommunikations- & informationsvidenskab	104	34	161	18	266	155	47	56	4	80	30	67	62	16	127		8	1235
	Andre fagområder	55	16	165	25	86	89	13	29		96	18	27	39	2	71		14	752
	Ukendt fagområde								332										335
I ALT	4233	1795	13785	1431	12468	14821	1564	9271	66	4190	2442	1834	3052	3264	10582	113	1071	85999	

Tabel 12

Hvor ERASMUS-studerende normalt bor, efter hjemland (i %*)

	Land, hvor hjeminstitutionen er beliggende															I alt
	BE	DK	DE	ES	FR	GR	IT	IE	NL	AT	PT	FI	SW	UK	NO	
Hos forældre	37	4	12	75	30	56	66	44	16	27	55	3	12	12	10	34
På kollegium/lejet værelse	52	36	33	3	46	18	5	9	68	21	14	74	70	34	33	32
I lejlighed delt med andre studerende	9	25	43	19	17	17	26	43	13	35	23	7	10	48	37	26
Andet	2	35	12	4	7	9	4	4	4	17	8	15	8	7	20	8
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
(n)	(455)	(181)	(1544)	(1282)	(1576)	(178)	(1006)	(175)	(416)	(298)	(190)	(334)	(365)	(929)	(94)	(9022)

Spørgsmål: Hvor bor du normalt som studerende (i dit hjemland)

* Af alle ERASMUS-studerende, der deltog i undersøgelsen

Vægtet tabel

Tabel 13

Familiebaggrund, efter hjemland (i %*)

	Land, hvor hjeminstitutionen er beliggende															I alt
	BE	DK	DE	ES	FR	GR	IT	IE	NL	AT	PT	FI	SW	UK	NO	
Antal søskende																
Ingen	13	16	15	20	16	5	17	22	7	19	15	18	12	17	16	16
En	48	53	54	43	48	62	53	10	51	44	54	48	52	48	43	49
To	33	31	21	30	33	24	21	29	29	29	20	30	32	31	35	28
Flere	6	0	10	8	4	8	10	39	13	8	11	4	5	5	6	8
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
(n)	(428)	(167)	(1548)	(1250)	(1437)	(179)	(1004)	(175)	(415)	(285)	(187)	(324)	(344)	(984)	(91)	(8817)
Læser de eller har de læst ved en videregående uddannelse																
Ja	85	64	62	75	73	74	93	85	76	57	70	49	70	72	73	73
Nej	15	36	38	25	27	26	7	15	24	43	29	51	30	28	27	27
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
(n)	(374)	(146)	(1304)	(1014)	(1229)	(165)	(834)	(138)	(385)	(230)	(160)	(269)	(304)	(838)	(77)	(7466)
Studerer de eller har de studeret i udlandet																
Ja	22	23	17	26	13	23	19	27	17	14	15	20	33	22	23	20
Nej	78	77	83	74	87	77	81	73	83	86	85	80	67	78	77	80
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
(n)	(372)	(145)	(1268)	(994)	(1222)	(159)	(821)	(135)	(386)	(223)	(154)	(264)	(302)	(826)	(77)	(7347)

(Tabel 13 fortsat)

	Land, hvor hjeminstitutionen er beliggende															I alt
	BE	DK	DE	ES	FR	GR	IT	IE	NL	AT	PT	FI	SW	UK	NO	
Hvor mange børn blev forsørget af den studerendes forældre i den periode, hvor han eller hun deltog i ERASMUS-programmet																
Ingen	6	60	9	5	11	3	7	6	16	17	9	34	60	17	56	14
1 barn	30	27	37	21	32	22	31	17	31	33	30	34	25	25	25	29
2 børn	41	10	41	44	38	60	48	31	40	35	44	22	12	39	15	39
Flere	23	3	13	29	19	15	14	47	13	15	16	10	3	18	4	18
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
(n)	(446)	(171)	(1474)	(1288)	(1549)	(176)	(958)	(177)	(403)	(282)	(184)	(330)	(361)	(1025)	(90)	(8914)
Er den studerende det første medlem af sin familie, der har studeret i udlandet																
Ja	80	79	83	79	87	80	84	81	83	86	86	80	70	83	73	82
Nej	20	21	17	21	13	20	16	19	17	14	14	20	30	17	27	18
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
(n)	(431)	(173)	(1526)	(1246)	(1535)	(177)	(991)	(173)	(415)	(290)	(189)	(338)	(361)	(989)	(92)	(8926)

Spørgsmål: Antal søskende?

Spørgsmål: Læser de eller har de læst på en videregående uddannelse?

Spørgsmål: Studerer de eller har de studeret i udlandet?

Spørgsmål: Hvor mange børn blev forsørget af dine forældre i den periode, hvor du deltog i ERASMUS-programmet?

Spørgsmål: Er du det første medlem af din familie, der har studeret i udlandet?

* Af alle ERASMUS-studerende, der deltog i undersøgelsen

Vægtet tabel

Tabel 14

ERASMUS-studerendes forældres erhverv, efter hjemland (i %*)

	Land, hvor hjeminstitutionen er beliggende															I alt
	BE	DK	DE	ES	FR	GR	IT	IE	NL	AT	PT	FI	SW	UK	NO	
Ledende og videnskabeligt personale	69	60	63	45	52	56	46	53	76	46	58	56	72	66	70	57
Personer med teknisk virksomhed	6	8	11	9	12	9	10	7	4	12	7	7	9	11	6	10
Kontorpersonale, beskæftigede i servicefag, handelspersonale og sælgere	16	24	16	26	23	17	29	26	12	28	22	29	13	16	19	21
Faglærte, håndværkere og personer med anden beskæftigelse	7	7	6	15	11	13	11	12	5	12	11	6	5	4	5	9
Ikke-erhvervsaktive, arbejdsløse	2	1	3	3	2	1	2	2	2	1	1	2	1	2	0	2
Anden beskæftigelse	0	0	1	2	0	3	1	1	1	0	2	0	0	0	0	1
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
(n)	(461)	(187)	(1548)	(1312)	(1566)	(178)	(1000)	(178)	(413)	(298)	(190)	(353)	(370)	(1046)	(94)	(9194)

Spørgsmål: Hvad er dine forældres hovederhverv?

* Af alle ERASMUS-studerende, der deltog i undersøgelsen

Vægtet tabel

Tabel 15**Erhvervsfordelingen for erhvervsaktive 45-årige og derover, 1997**

	BE	DK	DE	ES	FR	GR	IT	IE	LU	NL	AT	PT	FI	SW	UK	I alt
Ledende og videnskabeligt personale	34	26	24	23	24	23	14	27	28	39	22	17	27	23	33	25
Personer med teknisk virksomhed	11	18	18	7	16	3	13	4	13	15	11	9	15	21	8	13
Kontorper., beskæftigede i servicefag, handels-personale og sælgere	27	25	25	27	28	44	33	40	26	21	33	43	30	30	29	29
Faglærte, håndværkere og pers. m. anden beskæftigelse	28	31	33	42	32	29	36	29	33	23	33	31	27	26	30	32
Anden beskæftigelse	1	0	0	0	1	0	4	0	0	3	0	0	1	0	0	1
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Kilde: Den Europæiske Arbejdsstyrkeundersøgelse, 1997

Tabel 16

Forældres erhverv: Andel af ERASMUS-studerende, hvis forældre har ledende, videnskabelige eller tekniske erhverv, efter hjemland (i %*)

	Land, hvor hjeminstitutionen er beliggende															I alt
	BE	DK	DE	ES	FR	GR	IT	IE	NL	AT	PT	FI	SW	UK	NO	
Begge	35	36	34	23	33	35	26	24	35	17	42	30	54	39	46	32
Kun fader	34	26	37	29	27	27	24	32	43	37	16	25	22	33	24	30
Kun moder	7	6	5	4	6	4	8	5	4	5	7	10	6	7	8	6
Ingen	24	31	24	44	35	34	42	40	18	41	35	35	18	22	22	32
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
(n)	(436)	(180)	(1492)	(1240)	(1477)	(174)	(940)	(168)	(385)	(285)	(182)	(341)	(361)	(1018)	(91)	(8770)

Spørgsmål: Hvad er dine forældres hovederhverv?

* Af alle ERASMUS-studerende, der deltog i undersøgelsen

Vægtet tabel

Tabel 17

Forældres uddannelsesniveau: Andel af ERASMUS-studende, hvis forældre har en videregående uddannelse, efter hjemland (i %*)

	Land, hvor hjeminstitutionen er beliggende															I alt
	BE	DK	DE	ES	FR	GR	IT	IE	NL	AT	PT	FI	SW	UK	NO	
Begge	49	55	51	28	29	41	18	25	37	27	33	34	57	37	53	36
Kun fader	15	12	17	17	13	21	13	17	27	20	11	12	13	15	15	16
Kun moder	11	9	3	6	8	5	7	13	5	7	9	12	10	12	10	8
Ingen	25	23	28	48	50	33	62	46	31	46	46	42	21	35	23	41
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
(n)	(450)	(174)	(1510)	(1272)	(1469)	(175)	(945)	(170)	(398)	(291)	(178)	(328)	(311)	(989)	(90)	(8751)

Spørgsmål: Angiv det højeste uddannelsesniveau, som hver enkelt af dine forældre har opnået?

* Af alle ERASMUS-studerende, der deltog i undersøgelsen

Vægtet tabel

Tabel 18**25-59-årige med en videregående uddannelse, efter aldersgruppe (i %)**

	BE	DK	DE	ES	FR	GR	IT	IE	LU	NL	AT	PT	FI	SW	UK	I alt
Alle 25-59-årige	25	28	23	17	19	16	8	21	16	22	8	12	22	29	22	19
<i>herunder</i>																
<i>de 45-49-årige</i>	22	32	25	12	18	13	9	17	17	22	7	11	20	30	22	18
<i>de 50-54-årige</i>	20	25	23	9	14	10	7	14	16	18	7	10	23	29	19	16
<i>de 55-59-årige</i>	14	21	19	7	10	8	5	12	12	16	5	7	17	21	16	12

Kilde: Den Europæiske Arbejdsstyrkeundersøgelse, 1995

Tabel 19

Vurdering af ERASMUS-studerendes forældres indkomstniveau, efter hjemland (i %*)

	Land, hvor hjeminstitutionen er beliggende															I alt
	BE	DK	DE	ES	FR	GR	IT	IE	NL	AT	PT	FI	SW	UK	NO	
Væsentligt højere end gennemsnittet	7	7	6	2	5	4	5	10	18	6	9	5	9	9	4	6
Højere end gennemsnittet	42	38	46	39	41	41	39	36	48	33	47	34	50	41	45	42
Gennemsnit	41	43	35	43	40	46	40	40	24	42	31	46	32	35	44	39
Lavere end gennemsnittet	8	9	8	12	12	8	12	11	8	14	9	13	7	11	5	11
Væsentligt lavere end gennemsnittet	2	2	4	3	2	2	4	2	2	5	4	2	2	3	1	3
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
(n)	(448)	(182)	(1524)	(1292)	(1554)	(174)	(984)	(172)	(398)	(295)	(178)	(345)	(367)	(1001)	(91)	(9003)

Spørgsmål: Angiv venligst, hvor dine forældres indkomst ligger i forhold til det gennemsnitlige indkomstniveau i dit hjemland?

* Af alle ERASMUS-studerende, der deltog i undersøgelsen

Vægtet tabel

Tabel 20

Månedlige indtægter og væsentlige indtægtskilder for studerende i hjemlandet (gennemsnit for udeboende studerende)

		Forældres indkomstniveau			I alt
		Højere end gennemsnittet	Gennemsnit	Lavere end gennemsnittet	
BE	Gennemsnitsindtægter (EUR)	444	371	415	412
	Offentligt/privat stipendium/lån (%)	2	8	34	8
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	86	76	46	78
DK	Gennemsnitsindtægter (EUR)	680	657	658	668
	Offentligt/privat stipendium/lån (%)	55	58	51	56
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	4	3	0	3
DE	Gennemsnitsindtægter (EUR)	581	531	519	557
	Offentligt/privat stipendium/lån (%)	4	13	49	12
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	77	60	20	65
ES	Gennemsnitsindtægter (EUR)	383	370	309	361
	Offentligt/privat stipendium/lån (%)	1	20	33	17
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	88	63	43	66
FR	Gennemsnitsindtægter (EUR)	489	481	442	477
	Offentligt/privat stipendium/lån (%)	5	17	47	17
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	77	62	25	62
GR	Gennemsnitsindtægter (EUR)	475	385	437	428
	Offentligt/privat stipendium/lån (%)	1	2	0	1
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	88	88	71	85
IT	Gennemsnitsindtægter (EUR)	490	451	388	454
	Offentligt/privat stipendium/lån (%)	2	11	12	7
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	86	73	63	76
IE	Gennemsnitsindtægter (EUR)	533	381	393	446
	Offentligt/privat stipendium/lån (%)	5	34	47	25
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	70	42	23	50
NL	Gennemsnitsindtægter (EUR)	520	524	500	519
	Offentligt/privat stipendium/lån (%)	39	55	64	45
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	38	20	10	32
AT	Gennemsnitsindtægter (EUR)	535	515	518	523
	Offentligt/privat stipendium/lån (%)	7	31	62	29
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	71	44	12	48

Tabel 20 (fortsat)

Månedlige indtægter og væsentlige indtægtskilder for studerende i hjemlandet (gennemsnit for udeboende studerende)

		Forældres indkomstniveau			I alt
		Højere end gennemsnittet	Gennemsnit	Lavere end gennemsnittet	
PT	Gennemsnitsindtægter (EUR)	358	307	273	331
	Offentligt/privat stipendium/lån (%)	0	4	37	6
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	87	86	49	82
FI	Gennemsnitsindtægter (EUR)	522	473	478	493
	Offentligt/privat stipendium/lån (%)	59	60	61	60
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	11	9	11	10
SW	Gennemsnitsindtægter (EUR)	797	787	825	797
	Offentligt/privat stipendium/lån (%)	78	86	88	81
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	10	4	2	7
UK	Gennemsnitsindtægter (EUR)	608	524	572	573
	Offentligt/privat stipendium/lån (%)	20	41	65	34
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	62	33	12	44
NO	Gennemsnitsindtægter (EUR)	819	805	932	819
	Offentligt/privat stipendium/lån (%)	74	78	75	75
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	6	3	0	5
Total	Gennemsnitsindtægter (EUR)	559	507	489	530
	Offentligt/privat stipendium/lån (%)	19	30	49	27
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	62	48	24	51

Vægtet tabel

Tabel 21		
ERASMUS-studentermobilitet: gennemsnitlige stipendier i 1997/98, efter hjemland		
Hjemland	1997/98	1997/98
B	570	110
DK	600	120
DE	890	120
GR	1610	310
ES	790	110
FR	850	120
IRL	680	90
IT	880	130
LUX	2380	390
NL	700	130
AT	780	120
PT	1590	260
FIN	480	80
SWE	520	80
UK	910	140
FL	3130	390
IS	2120	340
NO	1170	220
ALLE LANDE	830	120
<i>[1] Afrundet til nærmeste 10 ECU</i>		

Tabel 22				
Andel af ERASMUS-studerende uden ERASMUS-stipendium i 1997/98				
	Udrejsende studerende		Indkommende studerende	
	Samlet antal studerende i 1997/98	<i>hvoraf % ikke modtog stipendium</i>	Samlet antal studerende i 1997/98	<i>hvoraf % ikke modtog stipendium</i>
	antal	(%)	antal	(%)
B	4233	22,9	2862	5,1
DK	1795	2,6	1563	6,1
DE	13785	1,3	10969	12,0
GR	1431	1,0	1011	8,8
ES	12468	10,0	11392	8,8
FR	14821	21,0	15197	6,1
IRL	1564	1,7	2824	8,7
IT	9271	0,0	5667	7,6
LUX	66	0,0	8	25,0
NL	4190	0,4	4922	8,6
AT	2442	24,0	1741	8,1
PT	1834	12,7	1381	6,2
FIN	3052	14,0	1845	4,4
SWE	3264	2,8	2916	5,6
UK	10582	1,6	20770	11,2
IS	113	0,0	94	4,3
NO	1071	37,3	837	6,9
I ALT	85999	8,8	85999	8,8

Tabel 23

Økonomiske problemer oplevet af studerende, der ikke modtog ERASMUS-stipendium under deres studieophold i udlandet, efter type af offentligt studiestøttesystem (i %*)

	Hjemlandets offentlige studiestøttesystem			I alt
	Lav støtte (GR, IT, PT)	Middelhøj støtte (AT, BE, DE, ES, FR, IE, UK)	Høj støtte (DK, FI, NL, NO, SW)	
Ikke oplevet nogen økonomiske problemer	33	44	65	47
Umuligt at få overført nationalt stip. eller lån	1	4	1	3
Forældres bidrag var utilstrækkeligt	9	8	8	8
Fraflytning af bolig i hjemlandet	6	34	21	29
Måtte opgive lønnet arbejde	9	12	5	10
ERASMUS-stipendiet var utilstrækkeligt	64	23	15	25
Andet	11	8	8	9
I alt	133	133	122	131
(n)	(61)	(593)	(162)	(817)

Spørgsmål: Havde du økonomiske problemer som ERASMUS-studerende?

*Kun af studerende, der ikke modtog ERASMUS-stipendium

Tabel 24

Økonomiske problemer oplevet af studerende, der modtog ERASMUS-stipendium under deres studieophold i udlandet, efter type af offentligt studiestøttesystem (i %*)

	Offentligt studiestøttesystem i hjemlandet			I alt
	Lav støtte (GR, IT, PT)	Middelhøj støtte (AT, BE, DE, ES, FR, IE, UK)	Høj støtte (DK, FI, NL, NO, SW)	
Ikke oplevet nogen økonomiske problemer	25	44	59	43
Umuligt at få overført nationalt stip. eller lån	2	3	1	2
Forældres bidrag var utilstrækkeligt	6	7	8	7
Fraflytning af bolig i hjemlandet	6	31	20	26
Måtte opgive lønnet arbejde	5	13	9	11
ERASMUS-stipendiet var utilstrækkeligt	72	28	22	34
Andet	4	8	10	7
I alt	120	134	129	131
(n)	(1258)	(5623)	(1216)	(8097)

Spørgsmål: Havde du økonomiske problemer som ERASMUS-studerende?

*Kun af studerende, der modtog ERASMUS-stipendium

Tabel 25

Indtægtskilder for studerende uden ERASMUS-stipendium under studieopholdet i udlandet (gennemsnit af procenter*)

	Land, hvor hjeminstitutionen er beliggende															I alt
	BE	DK	DE	ES	FR	GR	IT	IE	NL	AT	PT	FI	SW	UK	NO	
Offentligt stipendium	2	48	12	19	26	18	6	13	52	72	8	58	35	18	37	25
Offentligt lån	0	15	8	0	1	0	2	2	7	0	0	7	51	10	47	9
Privat stipendium	2	6	4	1	0	0	0	0	0	2	1	3	1	1	0	1
Privat lån	0	2	2	0	2	0	0	3	2	1	0	3	1	4	0	2
Bidrag fra familiemedlemmer	85	4	56	61	56	81	77	49	23	17	84	11	6	42	6	47
Eget bidrag	10	9	18	20	15	2	14	32	16	7	7	15	6	20	10	15
Andre former for støtte	2	17	0	0	1	0	1	1	0	1	0	3	0	5	1	2
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
(n)	(57)	(16)	(76)	(42)	(163)	(6)	(28)	(20)	(18)	(13)	(4)	(38)	(54)	(48)	(13)	(594)

Spørgsmål: Angiv venligst, hvor stor en procentdel af ovenstående beløb du ca. modtog i form af

* Af alle ERASMUS-studerende, der deltog i undersøgelsen

Vægtet tabel

Tabel 26

Månedlige indtægter og væsentligste indtægtskilde under ERASMUS-studieopholdet i udlandet og forældrenes indkomstniveau, efter hjemland (gennemsnit for alle ERASMUS-studerende, der har besvaret de økonomiske spørgsmål)

		Forældres indkomstniveau			I alt
		Højere end gennemsnit	Gennemsnit	Lavere end gennemsnit	
BE	Gennemsnitsindtægter (EUR)	584	529	555	559
	ERASMUS-stipendium (%)	17	27	33	23
	Offentligt stipendium/lån (%)	2	4	16	4
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	72	55	33	61
DK	Gennemsnitsindtægter (EUR)	670	698	670	681
	ERASMUS-stipendium (%)	14	15	16	15
	Offentligt stipendium/lån (%)	51	53	49	52
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	6	3	2	4
DE	Gennemsnitsindtægter (EUR)	649	581	550	613
	ERASMUS-stipendium (%)	15	17	17	16
	Offentligt stipendium/lån (%)	4	12	42	12
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	70	53	25	58
ES	Gennemsnitsindtægter (EUR)	533	474	520	505
	ERASMUS-stipendium (%)	28	29	27	28
	Offentligt stipendium/lån (%)	2	9	13	6
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	64	51	39	55
FR	Gennemsnitsindtægter (EUR)	603	571	559	584
	ERASMUS-stipendium (%)	18	21	22	20
	Offentligt stipendium/lån (%)	10	18	30	16
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	58	46	23	48
GR	Gennemsnitsindtægter (EUR)	687	602	648	645
	ERASMUS-stipendium (%)	35	38	45	37
	Offentligt stipendium/lån (%)	1	2	1	2
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	59	54	40	55
IT	Gennemsnitsindtægter (EUR)	588	552	517	562
	ERASMUS-stipendium (%)	25	28	28	27
	Offentligt stipendium/lån (%)	8	10	15	10
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	62	53	44	56
IE	Gennemsnitsindtægter (EUR)	606	490	484	542
	ERASMUS-stipendium (%)	10	16	17	13
	Offentligt stipendium/lån (%)	2	17	29	12
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	59	35	22	44

(Tabel 26 fortsat)

		Forældres indkomstniveau			I alt
		Højere end gennemsnit	Gennemsnit	Lavere end gennemsnit	
NL	Gennemsnitsindtægter (EUR)	608	539	528	584
	ERASMUS-stipendium (%)	18	20	19	19
	Offentligt stipendium/lån (%)	34	49	59	40
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	35	18	13	29
AT	Gennemsnitsindtægter (EUR)	638	632	675	642
	ERASMUS-stipendium (%)	43	45	44	44
	Offentligt stipendium/lån (%)	8	21	37	19
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	41	25	9	28
PT	Gennemsnitsindtægter (EUR)	664	576	586	631
	ERASMUS-stipendium (%)	39	43	42	40
	Offentligt stipendium/lån (%)	1	2	11	2
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	56	49	39	52
FI	Gennemsnitsindtægter (EUR)	624	588	591	603
	ERASMUS-stipendium (%)	18	18	16	18
	Offentligt stipendium/lån (%)	49	53	52	51
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	11	9	9	10
SW	Gennemsnitsindtægter (EUR)	831	814	861	828
	ERASMUS-stipendium (%)	7	8	7	7
	Offentligt stipendium/lån (%)	73	81	83	77
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	10	4	2	7
UK	Gennemsnitsindtægter (EUR)	634	580	610	611
	ERASMUS-stipendium (%)	19	23	25	21
	Offentligt stipendium/lån (%)	17	38	52	30
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	48	25	11	34
NO	Gennemsnitsindtægter (EUR)	876	842	911	862
	ERASMUS-stipendium (%)	18	20	22	19
	Offentligt stipendium/lån (%)	67	68	65	68
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	7	3	1	5
I alt	Gennemsnitsindtægter (EUR)	628	573	571	599
	ERASMUS-stipendium (%)	20	24	24	22
	Offentligt stipendium/lån (%)	16	23	34	21
	Bidrag fra familiemedlemmer (%)	53	40	25	44

Vægtet tabel

Tabel 27

Månedlige udgifter i hjemlandet; ekstraudgifter i forbindelse med studier i udlandet, efter de studerendes leveform og efter hjemland (gennemsnit i EUR*)

		I hjemlandet		I udlandet		Ekstraudgifter	
		Hjemmeboende	Udeboende	Hjemmeboende	Udeboende	Hjemmeboende	Udeboende
BE	Udgifter i alt	278	428	574	589	296	161
	Bolig	16	159	213	219	197	60
	Rejseaktiviteter	27	26	66	68	39	42
	Kursusafgifter	31	26	-	-	-31	-26
	Andre udgifter	203	217	296	302	93	85
DK	Udgifter i alt	291	590	643	743	352	153
	Bolig	34	229	232	278	198	49
	Rejseaktiviteter	56	32	87	103	31	71
	Kursusafgifter	5	2	-	-	-5	-2
	Andre udgifter	195	327	325	362	130	35
DE	Udgifter i alt	311	535	624	678	313	143
	Bolig	13	204	244	258	231	54
	Rejseaktiviteter	56	35	69	65	13	30
	Kursusafgifter	8	11	-	-	-8	-11
	Andre udgifter	233	285	310	354	77	69
ES	Udgifter i alt	236	369	569	572	333	203
	Bolig	8	131	216	216	208	87
	Rejseaktiviteter	23	25	71	77	48	52
	Kursusafgifter	43	41	-	-	-43	-41
	Andre udgifter	162	172	281	279	119	107
FR	Udgifter i alt	296	497	596	621	300	124
	Bolig	25	180	234	247	209	67
	Rejseaktiviteter	35	40	70	88	35	48
	Kursusafgifter	42	55	-	-	-42	-55
	Andre udgifter	195	222	292	286	97	64
GR	Udgifter i alt	270	417	627	669	357	252
	Bolig	6	125	198	214	192	89
	Rejseaktiviteter	33	31	102	101	69	70
	Kursusafgifter	3	1	-	-	-3	-1
	Andre udgifter	228	260	327	354	99	94
IT	Udgifter i alt	281	440	561	611	280	171
	Bolig	6	143	190	212	184	69
	Rejseaktiviteter	30	38	73	92	43	54
	Kursusafgifter	49	45	-	-	-49	-45
	Andre udgifter	196	214	297	307	101	93

(Tabel 27 fortsat)

		I hjemlandet		I udlandet		Ekstraudgifter	
		Hjemmeboende	Udeboende	Hjemmeboende	Udeboende	Hjemmeboende	Udeboende
IE	Udgifter i alt	251	470	554	585	303	115
	Bolig	4	187	185	194	181	7
	Rejseaktiviteter	47	32	66	85	19	53
	Kursusafgifter	10	11	-	-	-10	-11
	Andre udgifter	190	239	302	306	112	67
NL	Udgifter i alt	236	513	524	706	288	193
	Bolig	2	174	187	249	185	75
	Rejseaktiviteter	9	20	48	75	39	55
	Kursusafgifter	53	58	-	-	-53	-58
	Andre udgifter	173	262	289	382	116	120
AT	Udgifter i alt	292	530	639	700	347	170
	Bolig	9	197	215	250	206	53
	Rejseaktiviteter	37	42	46	74	9	32
	Kursusafgifter	1	1	-	-	-1	-1
	Andre udgifter	244	289	377	376	133	87
PT	Udgifter i alt	332	338	668	598	336	260
	Bolig	8	89	210	190	202	101
	Rejseaktiviteter	48	40	73	90	25	50
	Kursusafgifter	86	34	-	-	-86	-34
	Andre udgifter	190	176	386	318	196	142
FI	Udgifter i alt	354	492	655	656	301	164
	Bolig	6	194	224	224	218	130
	Rejseaktiviteter	46	41	87	109	41	68
	Kursusafgifter	1	3	-	-	-1	-3
	Andre udgifter	301	254	344	324	43	70
SW	Udgifter i alt	375	751	767	812	392	61
	Bolig	29	253	244	249	215	-4
	Rejseaktiviteter	67	54	86	105	19	51
	Kursusafgifter	8	9	-	-	-8	-9
	Andre udgifter	271	436	437	457	166	21
UK	Udgifter i alt	376	594	585	627	209	33
	Bolig	31	260	176	207	145	-53
	Rejseaktiviteter	113	41	69	96	-44	55
	Kursusafgifter	10	6	-	-	-10	-6
	Andre udgifter	222	287	339	324	117	37

(Tabel 27 fortsat)

		I hjemlandet		I udlandet		Ekstraudgifter	
		Hjemmeboende	Udeboende	Hjemmeboende	Udeboende	Hjemmeboende	Udeboende
NO	Udgifter i alt	402	739	826	838	424	99
	Bolig	43	239	200	241	157	2
	Rejseaktiviteter	69	54	169	148	100	94
	Kursusafgifter	26	12	-	-	-26	-12
	Andre udgifter	265	434	457	449	192	15
I alt	Udgifter i alt	277	526	586	659	309	133
	Bolig	12	197	212	238	200	41
	Rejseaktiviteter	35	37	71	85	36	48
	Kursusafgifter	37	25	-	-	-37	-25
	Andre udgifter	193	268	303	337	110	69

* Gennemsnit for alle ERASMUS-studerende, der har besvaret de økonomiske spørgsmål
Vægtet tabel

Tabel 28**Ekstraudgifter under ERASMUS-studieopholdet i udlandet, efter leveform i hjemlandet (gennemsnit i EUR*)**

	Hjemmeboende		I alt
	Ja	Nej	
Indtægter i hjemlandet	270	530	454
Indtægter i udlandet	544	622	599
Ekstraindtægter i hjemlandet	274	91	145
Udgifter i hjemlandet	277	526	453
Udgifter i udlandet	586	659	638
Ekstraudgifter i udlandet	309	133	185
ERASMUS-stipendium	121	105	110
Procentdel af ekstraudgifter dækket af ERASMUS-stipendiet	39%	79%	59%
(n)	(1882)	(4521)	(6403)

Spørgsmål: Angiv venligst, hvor stor en procentdel af de samlede beløb, som du angav ovenfor, du modtog fra

* Kun af studerende, der modtog ERASMUS-støtte

Bilag 2

DEN METODE, DER ER ANVENDT TIL GENNEMFØRELSE AF DENNE UNDERSØGELSE

Den metode, der blev anvendt til gennemførelse af denne undersøgelse, bestod af følgende faser:

Udviklingsfasen

- Udarbejdelse af et ensartet spørgeskema (på 11 sprog);
- Fastlæggelse af en metode til beregning af den repræsentative stikprøve.

Indsamling og analyse af data

- Via de nationale ERASMUS-kontorer og et udvalgt antal videregående uddannelsesinstitutioner
- Behandling af data, dataanalyse og fortolkning af de statistiske oplysninger.

Rapporten

Rapporten beskæftiger sig med undersøgelsen som sådan, fortolkningen af de data, der er kommet ud af undersøgelsen, og konklusionerne. De statistiske tabeller er at finde i bilag 1.

Udviklingsfasen

Et **spørgeskema** med en fælles struktur blev udviklet og udsendt til de nationale ERASMUS-kontorer på deres egne sprog (se eksempel i bilag 5). Spørgeskemaet omfattede:

- Den studerendes personlige baggrund
- De studerendes indtægtskilder (herunder ERASMUS-stipendier) og deres udgiftsmønstre i hjemlandet og i udlandet
- De studerendes boligforhold
- De studerendes forældres indkomstniveau og erhvervmæssige status
- De studerendes forældres uddannelsesniveau

N.B.: Spørgeskemaet **krævede ikke** nogen personlig identifikation af den studerende.

Spørgeskemaet til den enkelte medlemsstat var tilpasset de nationale omstændigheder. Alle nationale ERASMUS-kontorer var inddraget i denne proces og agerede som kontaktsteder i forbindelse med høringen af andre relevante organisationer i deres lande (nationale myndigheder, faglige eksperter, statistikkontorer m.v.) Det var væsentligt, at der på udformningsstadiet blev taget højde for sammenlignelighed mellem de nationale systemer. Derfor blev spørgeskemateksten og de forskellige lande- og sprogversioner forelagt faglige eksperter og nationale myndigheder i de deltagende lande, inden spørgeskemaet blev færdigbearbejdet og trykt. Der blev ligeledes iværksat en forudgående afprøvning af spørgeskemaet på en mindre gruppe studerende ved forskellige europæiske videregående uddannelsesinstitutioner.

De 86.000 studerende, der studerede i udlandet under ERASMUS-programmet i 1997/98, udgjorde stikprøvebasis for denne undersøgelse. Som følge af tids- og ressourcebegrænsninger blev det kun

fundet muligt at frembringe et snapshot af de ERASMUS-studerendes sociale og økonomiske forhold for året 1997/98. Hvis der skulle have været fremstillet et længdestudie, ville det have krævet medtagelse af ERASMUS-studerende fra foregående år, og det ville have øget dette arbejdes omfang og kompleksitet betragteligt.

Udsendelse af spørgeskemaet

Spørgeskemaerne blev sendt pr. post til de nationale ERASMUS-kontorer med henblik på videreforsendelse til deres udvalgte videregående uddannelsesinstitutioner. De studerende returnerede de udfyldte spørgeskemaer til deres nationale ERASMUS-kontor i en anonym, frankeret svarkuvert. Det blev foretrukket at sende de enkelte spørgeskemaer tilbage til det nationale ERASMUS-kontor for at undgå enhver frygt hos de enkelte studerende for, at universitetet skulle identificere dem.

Alle spørgeskemaer blev fremstillet i præcist det samme format og layout, da overførslen af oplysninger fra det enkelte spørgeskema til databasen foregik ved hjælp af optisk læsning. Spørgeskemaerne blev fremstillet på 11 sprog og i 16 landeversioner (alle EU- og EØS-landene, undtagen Luxembourg, Island og Liechtenstein).

De nationale ERASMUS-kontorer registrerede serienumrene på de spørgeskemaer, der blev sendt til den enkelte institution for at kunne registrere svarprocenten. I de tilfælde, hvor der var meget lave svarprocenter fra konkrete institutioner, tilskyndede de nationale ERASMUS-kontorer dem til at fremsende rykkere.

Bilag 3

UDVÆLGELSESKRITERIER FOR LANDESTIKPRØVER

Af tids- og ressourcemæssige årsager såvel som på grund af opgavens kompleksitet var det ikke praktisk at sende spørgeskemaet ud til 86.000 enkeltstuderende. Denne undersøgelse blev derfor baseret på en stikprøve, hvilket er standardmetoden for denne type socioøkonomiske undersøgelser. Stikprøven (20.000 studerende) blev valgt som værende repræsentativ for hele bestanden af ERASMUS-studerende.

Island, Luxembourg og Liechtenstein deltog ikke i undersøgelsen.

Med henblik på sammensætningen af stikprøven blev de enkelte nationale ERASMUS-kontorer anmodet om at udvælge en stikprøve af videregående uddannelsesinstitutioner i deres respektive lande på grundlag af kriterier foreslået af Styregruppen. I forbindelse med udvælgelsen af de videregående uddannelsesinstitutioner til stikprøven blev de nationale kontorer bedt om at sikre, at de tilsammen var repræsentative for deltagelsesmønstret for de udrejsende ERASMUS-studerende i landet. De blev blandt andet bedt om at sikre, at stikprøven af videregående uddannelsesinstitutioner var repræsentativ med hensyn til:

- Institutionstype (universitet over for ikke-universitet)
- Institutionens størrelse
- Fagområder repræsenteret ved institutionen (herunder en passende balance mellem institutioner, der udbyder ét fagområde og institutioner, der udbyder mange)
- Rejsemål (for udrejsende ERASMUS-studerende)
- Beliggenhed (by- i modsætning til landområde)
- Institutionens finansiering (offentlig i modsætning til privat finansiering)
- Institutionens deltagelse i ERASMUS-programmet (aktiv i modsætning til passiv)

De udvalgte institutioner blev derefter bedt om at udsende det socioøkonomiske spørgeskema til alle studerende, der deltog i SOCRATES/ERASMUS-mobilitet i det akademiske år 1997/98.

Bilag 4

STYREGRUPPENS SAMMENSÆTNING

1 – Medlemmer af styregruppen:

- Mr Michel BOSQUET, Service des Relations Extérieures, Facultés Universitaires Notre-Dame de la Paix, Namur, Belgien
- Prof. Dr. Patrick CLANCY, Associate Professor of Sociology, University College, Dublin, Irland
- Mrs. Arlette DELHAXHE, Eurydice Central Unit, Bruxelles, Belgien
- Mrs. Maria Emilia GALVÃO, Deputy Director, Gabinete de Assuntos Europeus e Relações Internacionais, Ministério da Educação, Lisboa, Portugal
- Mr. Michel JOUVE, leder af det nationale franske SOCRATES-kontor, Bordeaux, Frankrig
- Prof. Dr. Socrates KAPLANIS, President of the Technological and Educational Institute of Patras, Grækenland
- Prof. Dr. José-Ginés MORA, Department of Applied Economics, University of Valencia, Spanien
- Mr Antti PENTIKÄINEN, National Unions of Students in Europe (ESIB), National Union of Finnish Students, Helsinki, Finland
- Mr John REILLY, leder af det nationale britiske SOCRATES/ERASMUS-kontor, University of Kent, Canterbury, UK
- Mr Dieter SCHÄFERBARTHOLD, European Council for Student Affairs, generalsekretær for Deutsches Studentenwerk, Bonn, Tyskland

2 - Mr. Pedro de SOUSA, akademisk koordinator af projektet.

3 - Mr. Friedhelm MAIWORM, statistiker.

Bilag 5

SPØRGESKEMA

Et eksempel på spørgeskemaet er vedlagt på det nationale sprog, som denne rapport foreligger i.

EUROPA-KOMMISSIONEN
GENERALDIREKTORAT XXII
Uddannelse og Ungdomsaffænder

UNDERSØGELSE AF ERASMUS-STUDERENDES SOCIALE OG ØKONOMISKE FORHOLD

Danmark

OPLYSNINGER TIL BRUG VED UDFYLDELSE AF SPØRGESKEMAET

Oplysningerne i dette spørgeskema vil blive analyseret ved hjælp af optisk læsning. Sæt "x" eller andre symboler i de relevante rubrikker, og brug en sort kuglepen. Du bedes så vidt muligt anvende den skrivemåde, der er vist her.

X	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Afgiv venligst kun ét svar, medmindre andet er angivet ("der kan sættes kryds i flere rubrikker").
Venligst returner ORIGINALEN (ikke fotokopier) af dette spørgeskema, MÅ IKKE BØJES, KLIPSES eller HÆFTES

KODER FOR ERASMUS-EMNEOMRÅDER

<p>01 LANDBRUGSVIDENSKABER Landbrugsvidenskaber Landbrug Landbrugsøkonomi Levnedsmiddelvidenskab, -teknologi Havebrug Fiskeri Skovbrug Husdyrhold Tropisk/subtropisk landbrug Andet inden for landbrugsvidenskaber</p> <p>02 ARKITEKTUR, BY- OG REGIONALPLANLÆGNING Arkitektur, by- og regionalplanlægning Arkitektur Indendørsarkitektur Byplanlægning Regionalplanlægning Landskabsarkitektur Transport- og trafikstudier Andet inden for arkitektur, by- og regionalplanlægning</p> <p>03 KUNST OG DESIGN Kunst og design Kunst (maleri, billedhuggeri og grafik) Musik og musikvidenskab Udøvende kunstarter Fotografi og filmvidenskab Design (grafisk design, industrielt design, mode og tekstiler Kunsthistorie Andet inden for kunst og design</p> <p>04 ERHVERVSSTUDIER OG MANAGEMENT Erhvervsstudier og management Erhvervsstudier med sprog Erhvervsstudier med teknologi Regnskabsføring, finansiel styring Turisme, catering, hoteldrift Industrielle relationer og personalestyring Sekretærstudier Markedsføring og salg Andet inden for erhvervsstudier og management</p> <p>05 UDDANNELSE OG LÆRERUDDANNELSE Uddannelse og læreruddannelse Læreruddannelse Underskolen Mellemkole og gymnasium Erhvervsuddannelser og tekniske uddannelser Voksenuddannelse Specialundervisning Pædagogik og komparativ pædagogik Uddannelsespsykologi Andet inden for uddannelse og læreruddannelse</p>	<p>06 INGENIØRVIDENSKAB OG TEKNOLOGI Ingeniørvidenskab og teknologi Maskiningeniør Elektroingeniør Kemiingeniør Bygningsingeniør Elektroingeniør, telekommunikation Fremstillingsvidenskaber (CAD, CAM og CAE) Materialelære Luftfart Andet inden for ingeniørvidenskab og teknologi</p> <p>07 GEOGRAFI OG GEOLOGI Geografi og geologi Geografi Miljøvidenskab og økologi Geologi Jordbunds- og vandvidenskab Geodæsi, kartografi og remote sensing Meteorologi Andet inden for geografi og geologi</p> <p>08 HUMANIORA Humaniora Filosofi Teologi Historie Arkæologi Andet inden for humaniora</p> <p>09 SPROG OG FILOLOGI Sprog EF-sprog Almen og sammenlignende litteratur Lingvistik Oversættelse og tolkning Klassisk filologi Ikke-EF-sprog Mindre udbredte sprog Andet inden for sprog og filologi</p> <p>10 JURA Jura Sammenlignende ret, jura med sprog Folkeret Borgerlig ret Kriminalret, kriminologi Forfatningsret, stats- og statsforvaltningsret Offentlig administration EF/EU-ret Andet inden for jura</p> <p>11 MATEMATIK OG DATALOGI Matematik og datalogi Matematik Statistik Datalogi og edb Kunstig intelligens Aktuærvidenskab Andet inden for matematik og datalogi</p>	<p>12 MEDICINSKE VIDENSKABER Medicinske videnskaber Medicin Psykiatri og klinisk psykologi Odontologi Veterinærmedicin Farmaci Sygepleje, jordemoderuddannelse og fysioterapi Offentlig sundhedspleje Medicinsk teknologi Andet inden for medicinske videnskaber</p> <p>13 NATURVIDENSKABER Naturvidenskaber Biologi Fysik Kemi Mikrobiologi og bioteknologi Kerne- og højenergifysik Biokemi Astronomi og astralfysik Oceanografi Andet inden for naturvidenskaber</p> <p>14 SAMFUNDSVIDENSKABER Samfundsvidenskaber Statskundskab Sociologi Økonomi Psykologi og adfærdsvidenskab Socialrådgivere Internationalt samvær, europæiske studier og områdestudier Antropologi Udviklingslære Andet inden for samfundsvidenskaber</p> <p>15 KOMMUNIKATIONS- OG INFORMATIONSVIDENSKABER Kommunikations- og informationsvidenskaber Journalistik Radio/TV udsendelser Pressemeddelelser, reklame og annoncering Biblioteksvidenskaber Dokumentation og arkivering Museumsstudier og konservatorieuddannelse Andet inden for kommunikations- og informationsvidenskaber</p> <p>16 ANDRE FAGOMRÅDER Andre fagområder Legemsøvelser og sport Fritidsstudier Husholdningslære og ernæring Nautisk videnskab og navigation Andet inden for andre fagområder</p>
---	---	---

EUROPA-KOMMISSIONEN
GENERALDIREKTORAT XXII
UNDERSØGELSE AF ERASMUS-
STUDERENDES SOCIALE OG
ØKONOMISKE FORHOLD

DK DK A

FOR COMMISSION USE ONLY

LANDEKODER

BE Belgien	DK Danmark	DE Tyskland	ES Spanien	FR Frankrig
GR Grækenland	IT Italien	IE Italien	LU Luxembourg	NL Nederlandene
AT Østrig	PT Portugal	FI Finland	SW Sverige	UK Det Foren. Kong.
IS Island	FL Liechtenstein	NO Norge		

I hvilket land tilbragte du ERASMUS-studieperioden 1997/98? (sæt ikke kryds ved dit hjemland)

BE	DK	DE	ES	FR	GR	IT	IE	LU	NL	AT	PT	FI	SW	UK	IS	FL	NO
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Angiv venligst ERASMUS-koden for det emneområde, du studerede

(Du finder en liste over emneområderne på indsiden af omslaget - Læste du f.eks. historie, skal du skrive "08" i rubrikkerne)

Hvor længe var du ERASMUS-studerende? (i nærmeste hele antal måneder)

3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
måneder	måneder	måneder	måneder	måneder	måneder	måneder	måneder	måneder	måneder

Hvordan ville du beskrive dine erfaringer med ERASMUS

fra et fagligt synspunkt

Meget positive	Positive	Negative	Meget negative
----------------	----------	----------	----------------

fra et socialt og kulturelt synspunkt

Meget positive	Positive	Negative	Meget negative
----------------	----------	----------	----------------

Havde du økonomiske problemer som ERASMUS-studerende?

Ja Nej

Hvis svaret er "Ja", bedes du angive årsagen hertil (der kan sættes kryds i flere rubrikker)

Umuligt at få overført et nationalt legat eller lån

Forældres bidrag var utilstrækkeligt

Fraflytning af bolig i hjemlandet

Måtte opgive lønnet arbejde

ERASMUS-stipendiet var utilstrækkeligt

Andet

Hvor bor du normalt som studerende (i dit hjemland)

Hos dine forældre	I et lejet værelse/på kollegium	I en lejlighed, som du deler med andre studerende	Andet
-------------------	---------------------------------	---	-------

Angiv venligst dine gennemsnitlige MÅNEDLIGE udgifter som studerende i 1997/98

I danske kroner

I dit hjemland
HJEMME
DKK

Som ERASMUS-studerende
I UDLANDET

Angiv venligst, hvor stor en procentdel af ovenstående beløb du ca. brugte på

(der kan sættes kryds i flere rubrikker - kun de relevante rubrikker udfyldes)

Dette felt er til dine beregninger

HJEMME

I UDLANDET

Bolig %

%

Rejseaktiviteter %

%

Mad %

%

Kursusafgifter %

%

Bøger og andre undervisningsmaterialer %
(herunder edb-udstyr og software)

%

Tøj, andre personlige genstande, fritidsaktiviteter %

%

Andre udgifter %
(herunder forsikring, opsparing osv.)

%

(husk at overføre resultaterne til rubrikkerne)

Angiv venligst dine gennemsnitlige MÅNEDLIGE indtægter som studerende i 1997/98

I danske kroner

I dit hjemland
HJEMME
DKK

Som ERASMUS-studerende
I UDLANDET

Angiv venligst, hvor stor en procentdel af ovenstående beløb du ca. modtog i form af

(der kan sættes kryds i flere rubrikker - kun de relevante rubrikker udfyldes)

Dette felt er til dine beregninger

HJEMME

I UDLANDET

ERASMUS-stipendium %

%

Offentligt legat %

%

Offentligt lån %

%

Privat legat %

%

Privat lån %

%

Bidrag fra medlemmer af din familie %
(herunder forældre, ægtefælle, partner)

%

Dit eget bidrag %
(ferie-/deltidsjob, opsparing osv.)

%

Andre former for støtte %

%

(husk at overføre resultaterne til rubrikkerne)

Hvad er dine forældres hovederhverv?
(hvis forældrene er pensionerede, bedes du angive deres hovederhverv, inden de blev pensioneret)

Fader Moder

Personer med udøvende beføjelser (regeringsmedlemmer, parlamentsmedlemmer), overordnede embedsmænd og ledende personale i den offentlige administration

For eksempel regeringsmedlemmer, parlamentsmedlemmer, overordnede embedsmænd i det offentlige; ledende personale i erhvervslivet (direktører og medlemmer af ledelsen, ansvarlige for produktionen samt ledende personale inden for andre områder); ledende personale i mindre virksomheder

Personer med intellektuel eller videnskabelig virksomhed

For eksempel fysikere, matematikere, personale inden for ingeniørvirksomhed (fysikere, kemikere, matematikere, statistikere, edb-specialister, arkitekter, ingeniører); specialister inden for naturvidenskab og på sundhedsområdet (naturvidenskabeligt personale, læger og lignende, sygeplejersker og jordemødre); personer inden for uddannelsessektoren (undervisere på universiteter og højere læreanstalter samt på gymnasieuddannelser, folkeskolelærere og børnehaveklassepædagoger); andre personer inden for intellektuel virksomhed (personale med administrative og erhvervsrettede funktioner i virksomheder, jurister, arkivarer, bibliotekarer, dokumentalister, forfattere samt udøvende og skabende kunstnere, medlemmer af gejstligheden, overordnet administrativt personale inden for det offentlige)

Personer med teknisk virksomhed

For eksempel teknikere (konsoloperatører og andre operatører af edb-anlæg, teknikere der betjener optiske og elektroniske apparater, teknikere inden for skibs- og luftfart, ejendomsinspektører, personale inden for sikkerhed, hygiejne og kvalitetskontrol); andet personale med korterevarende uddannelse (inden for bankvæsen og handel, handelsagenter og mæglere, personale med korterevarende uddannelse inden for told- og skatteadministration o.l., kriminalassistenter og opdagere, personale med korterevarende uddannelse inden for socialvæsenet, personale med korterevarende uddannelse med tilknytning til underholdning og sport (belysningsmestre, regissører o.l.)).

Personer med kontoruddannelse o.l.

For eksempel kontorphonale (sekretærer og tasteoperatører, bibliotekspersonale, personale beskæftiget inden for postfordeling o.l.); kontorphonale med kundekontakt o.l. (personale der tager imod og informerer kunder)

Beskæftigede i servicefag, handelspersonale og sælgere

For eksempel personale inden for servicefag og handel, herunder personer der er beskæftigede med opfølgende arbejde o.l. (inspektører og restaurationspersonale, plejepersonale o.l., sikkerhedspersonale); modeller, sælgere og demonstratører/tricer (mannequiner og andre modeller, sælgere og demonstratører/tricer i forretninger, på stande og på markeder)

Faglærte arbejdere inden for landbrug og fiskeri

For eksempel faglærte arbejdere inden for landbrug og akvakultur (ej opdræt); faglærte arbejdere inden for opdræt (landbrug og akvakultur); beskæftigede inden for skovbrug o.l.; fiskere og jægere

Arbejdere i håndværk og lignende erhverv

For eksempel arbejdere i mine- og bygningsindustri (minearbejdere, arbejdere i stenbrud, sprængningsmestre og stenhuggere, bygningsarbejdere o.l., malere, facadepudsere o.l.); arbejdere i metal- og maskindustri o.l. (formstøbere, svejsere, pladesmede, arbejdere der er beskæftigede med konstruktion af metalstativer o.l., grovsmede, værktøjsmagere o.l.); maskinmontører, montører af elektriske og elektroniske apparater, finmekanikere inden for metal og lignende materialer, pottemagere, glaspustere, arbejdere inden for træ, tekstiler og lignende materialer, arbejdere der er beskæftigede med forarbejdning af læder, skind og sko

Maskin- og anlægsoperatører, samlebandsarbejdere

For eksempel arbejdere der betjener stationære maskinanlæg o.l. (arbejdere der betjener anlæg til minedrift og udvinding af mineraler, arbejdere der betjener anlæg til metalforarbejdning, arbejdere der betjener anlæg inden for glas og keramikindustrien o.l., arbejdere der betjener anlæg inden for fremstilling af trævarer og papir, arbejdere der betjener anlæg til behandling af kemiske produkter, arbejdere der betjener anlæg til energifremstilling o.l., arbejdere der betjener industrirobotter); maskinoperatører, samlebandsoperatører, operatører af mobile anlæg og løfteanlæg og -transportører (kranførere o.l.).

Anden beskæftigelse

For eksempel gadesælgere o.l., skopudsere og anden gadehandel (hushjælp og anden form for hjælp, beskæftigede på renserier og vaskerier, viceværter, vinduespolerere o.l., bude, dragere, vagter, portnere, renovationsarbejdere o.l.); ufaglærte landbrugs- og fiskeri-arbejdere o.l.; ufaglærte arbejdere i mineindustri, byggeindustri, fremstillingsindustri og transportfag

Forsvar

Personer der ikke udfører lønnet arbejde, ikke er arbejdssøgende

(beskæftigelse i hjemmet, hjemmegående)

Arbejdsløse, arbejdssøgende

EUROPA-KOMMISSIONEN
GENERALDIREKTORAT XXII
UNDERSØGELSE AF ERASMUS-
STUDERENDES SOCIALE OG
ØKONOMISKE FORHOLD

DK DK D

FOR COMMISSION USE ONLY

Angiv venligst, hvor dine forældres indkomst ligger i forhold til det gennemsnitlige indkomstniveau i dit hjemland

Væsentligt højere end gennemsnittet	++	+	Ø	-	--	Væsentligt lavere end gennemsnittet
-------------------------------------	----	---	---	---	----	-------------------------------------

Angiv det højeste uddannelsesniveau som hver enkelt af den studerendes forælder har opnået?
(kun ét svar)

	Fader	Moder
	Folkeskole op til 8.klasse	
	Afsluttet folkeskole 9. eller 10. klassetrin	
	Afsluttet gymnasie eller Højere Forberedelseseksamen uddannelse	
	Kortere og mellemlange videregående uddannelser af mindre end 3 års varighed	
	Mellemlange og længerevarende uddannelser af 3 års varighed eller derover	

Din personlige baggrund

Din alder	<input type="text"/>	år	Hvor mange år har du læst	<input type="text"/>	
Køn	Mand	Kvinde	Civilstand	Ugift	Gift
Antal børn	0	1	2	Flere	

Oplysninger om forældre og søskende

Antal søskende	0	1	2	Flere
Læser de eller har de læst på en videregående uddannelse?	Ja	Nej		
Studerer de eller har de studeret i udlandet?	Ja	Nej		
Hvor mange børn blev forsørget af den studerendes forældre i den periode, hvor han eller hun deltog i ERASMUS-programmet? (medtag i givet fald den studerende)	0	1	2	Flere
Er du det første medlem af din familie, der har studeret i udlandet?	Ja	Nej		

På forhånd tak for dit samarbejde.

HUSK VENLIGST at returnere spørgeskemaet i udfyldt stand senest den **16.12.1998** til følgende adresse: